

SLOVENSKI ČEBELAR

LETNIK LXXVI

1974

ŠT.

3

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 3

1. marec 1974

leto 76

VSEBINA

Inž. Jože Babnik: Čebelar in čebele v marcu	69
Prof. Edi Senegačnik: Priprava čebelnih družin na pomladansko pašo	71
Inž. Jože Babnik: Čebele in voda	73
Inž. L. Klun: LR panj v slovenskem čebelarstvu (nadaljevanje in konec)	75
France Guna: Trotovska družina ali trotovec	79
N. V. Iliešiu in F. Hanganu: Kako pridobivamo matični mleček (prevedel M. Mencej)	81
IZKUŠNJE IN PREIZKUŠNJE NASIH ČEBELARJEV	
Ivan Krajnc: O protislovjih naših avtorjev	90
I. Žunko: Še enkrat: Odstranjujemo nasprotja	92
Dušan Mercina: Kako čebela sliši	92
Ivan Krajnc: Ali je ogljikov dioksid škodljiv čebelarjem ali ne	93
ČEBELNE BOLEZNI IN ZDRAVLJENJE	
Republiška veterinarska uprava sporoča	96
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA	
IZ DRUSTVENEGA ŽIVLJENJA	
OSMRTNICE	
BILTEN MEDEX — export-import, d. e. kooperacija	
Maks Gregorc: Kakovostni premiki v odnosih med Medexom in čebelarji	85
Marija Bitenc: Iz zapisnika prvega zasedanja delavskega sveta reorganizacije podjetja Medex	87
Informacije po telefonu	87
Kooperanti nam pišejo, sprašujejo, mi odgovarjamo	88

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 50,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II, tiska Tiskarna LJUBLJANA v Ljubljani

Uredniški odbor: France Guna, Alojz Kastelic, Ludvik Klun, Martin Mencej, Boris Modrijan, dr. Nežka Snoj in Jožko Šlander

Glavni urednik: Martin Mencej, odgovorni urednik: Boris Modrijan

Letna naročnina za nečlane 55,00 din, za tujino 60,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani Miklošičeva cesta: 50101-678-48636.

Telefon: 20-208

Zunanja stran ovitka delo Vilija Kožarja

Čebelarjev vikend še v pričakovanju

Foto: inž. L. Klun

ČEBELAR IN ČEBELE V MARCU

INŽ. JOŽE BABNIK

Že smo v prvem spomladanskem mesecu. Čebele in čebelar sta iz dneva v dan bolj živahna. Minula zima ni bila običajna in bo verjetno pokazala svoje slabe strani že v tem mesecu, kaj več pa še v aprilu. Od normalnega poteka širjenja gnezda bo odvisno, ali bo nastopila v panju kriza v večjem ali manjšem obsegu.

Kaj je spomladanska kriza? Jeseni izvaljene čebele bodo odmrle, ene preje druge kasneje, odvisno od tega, kako hitro se bodo iztrošile. Na njihovo mesto prihajajo sedaj mlade čebele. Če bo njihov prihod zakasnil in številno šibak, bodo družine oslabele, ene bolj, druge manj. V kolikor bodo možnosti v tem mesecu že za izkoristek prve spomladanske paše, bo ta kriza lahko mnogo bolj mila.

Na potek spomladanskega razvoja močno vpliva narava. Pri tem lahko izkušen čebelar sicer pomaga. V kolikor pa ni poučen, lahko pride do še slabšega razvoja, ali celo do odmiranja posameznih družin.

Po dobrem čistilnem izletu lahko pričakujemo v sredini meseca pogoje za prvi spomladanski pregled družin. Čeprav moramo pri pregledu ugotoviti marsikaj, naj bo ta poseg v družino kratek. Temperatura ob pregledu naj ne bo v čebelnjaku pod 12 °C. Ko panj odpremo in vidimo vlažno odejo, lahko sklepamo, da imamo močno družino in ji pomagamo odstraniti odvečno vlago tako, da osušimo vratca in zgornjo odejo na soncu.

Z dna panja nato očistimo drobir in mrtvice v kolikor so se nabrale. Iz

zasedenosti ulic že ocenimo moč družine. Za kontrolo izvlečemo skrajna dva sata ob robu gnezda. Tu še ne najdemo zalege in se zato pomikamo proti sredini. V tem času bomo našli v panju normalno 3 do 4 sate zalege, a pri nekaterih tudi več.

Iz normalne zalege takoj sklepamo, da je matica v redu. Predno pridemo do zalege, tudi ugotovimo, koliko je še hrane v panju. V tem času je važno, da je hrana poleg zalege in da jo je najmanj še 5 kg. Podatki naših opazovalnic kažejo v tem mesecu normalno porabo hrane, ki znaša okoli 2 kg. Seveda so razlike v posameznih krajih. V nekaterih se pojavi v zadnjem delu meseca že skromen donos, a drugje je poraba še čez 2 kg.

Posamezna družina je porabila lahko več hrane. Vzrok je v tem, da je ni dobila zadosti jeseni. Takim družinam dodamo ob gnezdo meden, malo odkrit sat iz rezerve. Pri močnejših družinah si lahko pomagamo z različnimi sladkornimi pogačami.

Ko smo tako na hitro pregledali normalno prezimljene družine in si zapisali sproti vsa zapazanja, kot so število satov zalege, preskrba s hrano, družino čimprej zapazimo in jo pustimo naprej v miru.

Ob prvem pregledu nakladnih panjev se poslužujemo njihove prednosti, da dvignemo naklado nad podnico in že vidimo, če je družina normalno prezimila. Pri tem lahko očistimo podnico, a ob dvigu naklade že po nekaj izkušenj ugotovimo zalogo hrane. Pri združevanju brezmatičnih družin tudi zelo hitro postavimo osirotelo družino na podnico normalnega panja, nanj pa položimo normalno družino. V tem času se izogibamo odpiranju notranjega pokrova, ker je ta prilepljen z zadelovino na naklado in preprečuje prepil in izgubo sedaj prepotrebne toplote.

Več časa nam mora ostati pri spomladanskem pregledu za tiste družine, ki niso normalno prezimile. Vzrokov za to je več. V srednje urejenem večjem čebelarstvu odmrne povprečno čez zimo in v zgodnji spomladi okoli 10 % družin. Kadar jih odmrne manj, rečemo, da je prezimovanje dobro, če pa je procent večji, so temu vzrok izredno slabi pogoji za prezimovanje ali neznanje čebelarja.

Najpogostejši vzroki odmiranja so:

— stara matica je odmrila. Morda niti ne vemo, koliko je stara in ne moremo trdno sklepati zakaj je odmrila. Brezmatični panji so prvi spomladanski

plen roparic, ki poberejo vso hrano, tako da na koncu družina odmrne od lakote;

— družina ni imela zadosti hrane. Vzrok je lahko, da je prišlo jeseni do tihega ropa, a ni bilo več možnosti kontrolirati zaloge hrane;

— zaradi hudega kratkotrajnega mraza, pri nepravilni razporeditvi hrane, družina ni mogla doseči hrane izven prezimovalne gručice in je odmrila od lakote, kot temu rečemo — pri polni skledi;

— v panj je vdrla rovka ali miš skozi previsoko žrelo. Zaradi nemira se je družina razlezla, zavžila več hrane in morda celo odmrila.

Če od teh vzrokov družine še niso popolnoma odmrle in samo še životarijo, jih takoj združimo z močnejšimi. Kadar je vzrok odmiranja ali oslavitve bolezni, od katerih je najpogostejša grizavost, nosečavost in pršičavost, se za to obrnimo po nasvet k izkušenemu čebelarju ali kakemu izvedencu.

Vse šibkejšje družine, ki imajo še matice, lahko stesnimo z ločilno desko in s tem zmanjšamo prostor za ogrevanje. Za ohranitev števila družin je priporočljivo, da imamo v svojem čebelarstvu na vsakih 10 panjev eno rezervno družino. Te navodno prezimujemo v 5 do 7 satnih panjih. Rezervne družine imenujemo zato, ker zavzemajo manj prostora v čebelnjaku, so pa prav tako normalne družine. Navadno imajo mlade matice, zato boljše prezimijo in se spomladi hitreje razvijejo kot marsikatera normalna družina. Uporabimo jih spomladi le v primeru, če pride ob matico močna družina, sicer jih oskrbujemo kot normalne in bodo v razvoju zelo hitro prekosile ostale.

Močno oslabeledim družinam preko zime lahko pomagamo, da jih prepeljemo na izdatnejšo spomladansko pašo, kjer je dovolj vrbe ali resja. To je posebno uspešno, če tega nimamo na zimskem stojišču.

V tem času moramo biti pozorni na potek zimskega škropljenja v okolici čebelnjaka. Za preprečitev posledic moramo biti v dobrih odnosih s sadjarji, da nas pravočasno obvestijo o dnevu škropljenja. Najboljše je ta dan, da zapremo panje. Povezanost bo največ koristila samim sadjarjem, ki želijo, da bo v aprilu prisotnih dovolj naravnih oprasovalcev. Dobro je, da si sedaj uredimo tudi napajalnik in z njim odvrnemo čebele od vode pomešane s škro pivom.

PRIPRAVA ČEBELNIH DRUŽIN NA POMLADANSKO PAŠO

PROF. EDI SENEGAČNIK

Letošnjo zimo so naše čebele doslej zelo ugodno prezimovale. Zmerna temperatura okoli ničle jim je zelo ugajala, poleg tega pa je bilo nekaj toplih sončnih dni po vsej Sloveniji. Tudi v naši megleni Ljubljani ter njeni okolici je bilo toplo in sončno, tako da so se čebele lahko dobro otrebile in zdaj v panjih mirno prezimujejo. Lahko rečemo, da so prvo polovico zime že prestale, druca pa verjetno ne bo predolga in prehuda, saj so si sprostile svoje črevesje, se dovolj spreletele in tako bodo zdaj ob dobri zimski zalogi laže dočakale pomlad. To dejstvo je važno za vsakega čebelarja, ki mora vedeti, kako važen zdravstveni ukrep je za ugodno prezimovanje trebilni oziroma čistilni izlet, ki se mu je letos pridružila še razmeroma topla zima. Sicer pa vemo, da v zimskem času od novembra pa do marca čebelja družina ne porabi več kot 3 do 5 kilogramov zimske hrane.

Lanska izredno slaba letina, ki bi ji lahko rekli katastrofalna, je prav gotovo vplivala na moč naših čebelnih družin. Jesenska paša je bila slaba, nikjer niso dobile čebele zadostne zimnice, matice na jesen niso zalegale in prav hudo mora biti tam, kjer čebelar svojih ljubljensk ni podprl s krmljenjem za zalego o pravem času. Tako so mnogi čebelarji zazimili oslabele ali pa celo šibke čebelne družine z obilico starejših čebel. To moramo upoštevati le-

tošnjo pomlad in napraviti vse, da se bodo čebelne družine pravočasno okrepile in njihova moč povečala. Le z močnimi panji bomo lahko smotno izkoristili katerokoli pomladansko ali pa tudi poznejšo pašo. Zlasti velja vse to za čebelarje prevaževalce, ki žele izkoristiti akacijevo pašo v Banatu, Srbiji, na Primorskem in potem še v Prekmurju. Ob naravnost ogromnih prevoznih stroških se letos ne bo splačalo peljati tako daleč slabotne in nerazvite čebelne družine. Uspeli bomo samo z močnimi panji. Na to pa se je treba temeljito pripraviti.

Minili so tisti — za čebelarja — zlati časi, ko so čebele vsako jesen napolnile panje sokusnim in zdravilnim ajdovcem, nič kako odličnim za prezimovanje in potem še za spomladanski razvoj. Danes skoro nikjer več ne vidimo s pomladansko rdečo reso obraslih gričev in gozdov, kamor so vabile medeče vrbe in druge cvetoče rastline čebelice na pomladansko gostijo. Kruti agrotehnični posegi, pa različni herbicidi in pesticidi, so opravili z večino medovitih rastlin in jih skoro popolnoma uničili. Seveda pa so s tem do skrajnosti zmanjšali ali celo popolnoma uničili tako pomembno čebeljo pašo.

Sodobno napredno čebelarstvo skuša zdaj vsaj delno nadomestiti to izgubo. Pripravilo je čebelam neke vrste nadomestno umetno pašo v zameno za izgubljene na-

V čebelni družini se je začelo novo življenje

Foto: J. Skok

ravne pašne vire. Če torej v naravi paše ni več, ali pa je je premalo, potem nudimo lahko čebelarom pašo v njihovem panju. In tako so začeli po svetu marsikje z dražilnim krmljenjem na zalego, brez katerega bi si danes ne mogli predstavljati uspešnega čebelarjenja predvsem na zgodnjih pomladanskih pašah, kakršna je pri nas na primer akacija. Marsikje po svetu, pa tudi pri nas doma, bi danes težko našli pasišče, na katerem bi čebele brale od rane pomladi do pozne jeseni in nanesele dovolj medu in obnožine zase in za svoj razvoj in pa seveda še za čebelarja. Pašni viri usihajo, pogosto pa nam jo zagodejo tudi neugodne vremenske razmere, ko čebele kar po več dni ne morejo iz panjev. Tako je nekaka rešilna bilka za čebelarja, ki hoče nadomestiti ali celo prekositi naravo, krmljenje z dodajanjem hrane, ki je čebele v naravi ne morejo dobiti.

Čebelna družina, ki je dolgo zimo preždelo na satju v panju, je začela spomadi živahno izletavati. Čebele so se dodobra otrebile in spretelete. Zdaj pridno čistijo svoje bivališče, odnašajo mrtvice in drob, v panje pa kridno prinašajo obnožino, prve kapljice medicinske in vode. To zdaj nujno potrebujejo, predvsem za pripravljanje hrane za mladi zarod. Če vode v bližini čebelnjaka ni, morajo ponjo tudi daleč proč. Preprogosto se taka čebelica ne vrne več. Ugotovili so, da nam mnogokrat spomladi hladni vetrovi pobero več čebel kot pa morda kak bolezni. Zato je priporočljivo, da začnemo z dražilnim krmljenjem na zalego tako, da dobi vsaka družina najprej 2 do 3 litre tople sladkorne ali medene raztopine v razmerju 1:1. Če nismo že v pozni jeseni poskrbeli za preventivno zdravljenje s fumidilom proti noseči, storimo to sedaj. Na vsak liter sladkorne raztopine damo 1 gram fumidila ali fumačilina. To storimo zlasti tedaj, če vemo ali pa sumimo, da čebelja družina boleha ali pa bi utegnila zboleti za to boleznijo. Kdor hoče zdraviti obolele družine, naj poklada hrano s fumidilom še naprej, dokler ne dobi vsaka družina vsaj 5 gramov tega zdravila. Sicer pa se točno ravnajmo po navodilih, ki so priložena zdravilom. To sladkorno ali medeno raztopino pokladamo mlačno v več obrokih po pol litra. S krmljenjem na zalego pa začnemo takrat, ko se je v naravi že toliko otopilo, da čebele pridno prinašajo obnožino. Obnožina je izvor življenja. Brez nje bi se v panju ne porajalo življenje. Z njo dobijo čebele bogato beljakovinsko in vitaminsko hrano, pokladanje same sladkorne raztopine bi brez obnožinske paše ne imelo nobenega smisla. Nekateri čebelarji v toplejših krajih pokladajo fumidilske pogače že februar-

ja v medišča. Pri nas bi lahko začeli s pokladanjem ob ugodni pomladi nekako v drugi polovici marca, kadar pa je pomlad hladna pa šele prve dni aprila. Pri krmljenju na zalego moramo računati, da ga moramo začeti vsaj 6 tednov pred začetkom prve pomladanske paše. Krmljenje nadaljujemo ves mesec april in po potrebi še prve dni maja. Vsak drugi večer nalijemo po 3 dcl — ali pa vsake tri dni po pol litra mlečne, sladkorne ali medene raztopine v razmerju 1:1. Zadnje čase priporočajo bolj tekočinsko hrano, kajti poskusi zadnjih let so pokazali, da je tekočina bolj naravna, čebele jo hitreje sprejmejo in predelajo, sicer pa je tudi medičina, ki jo prinašajo čebele v panj, tekoča. Čebelarji, ki čebel nimajo doma in jih morda iz tega ali onega razloga ne morejo pogosto obiskovati, naj izvedejo kombinirano krmljenje. Najprej 2 do 3 litre sladkorne ali medene raztopine z morebitnim dodatkom fumidila, potem pa naj dodajo fumačilinske ali druge pogače, pač po potrebi. Poskrbe naj, da bo v bližini čebelnjaka tekoča voda.

V vseh naših krajih imamo spomladi skoraj povsod na voljo dovolj cvetnega prahu, tako da nadomestke zanj le redko uporabljamo. Izmed različnih uspešnih in neuspešnih nadomestkov se je še najbolj obneslo prekuhano mleko, ki smo mu odstranili maščobo, to je smetano, jajca v prahu in soja moka. Na en liter sladkorne raztopine dodamo en dcl mleka. Izkušnje so pokazale, da so se čebelje družine ob takem krmljenju izredno lepo razvile in že ob koncu aprila so bili vsi sati v plodišču zaleženi, čebele pa so že posedale in družina je bila godna za medišče. Sicer pa nam je že lani podjetje Medex preskrbelo različne krmilne pogače, od katerih so se odlično obnesle tiste z dodatkom kobalta. Vedimo, da ob dražilnem krmljenju čebele porabijo tudi mnogo svoje hrane, zato zaloge medu kopne, izredno hitro pa se večja števila zaleženih celic in pa seveda izvaljenih mladih čebel. Ob morebitnem daljšem dežju ali hladnem vremenu moramo zato obroke dodane klaje podvojiti. Včasih prav ob cvetenju sadnega drevja kar ves teden dežuje. Takrat moramo dodati tudi po kak liter ali še več klaje, saj so sedaj plodišča polna zalege in čebel in jih bo treba prej ali slej postaviti v medišča.

Krmljenje je pravzaprav najvažnejše čebelarsko opravilo v zgodnjem pomladnem času. Z njim bo imel čebelar res precej dela, toda že ob prvi količjak dobri paši bo bogato poplačan za svoj trud. Kakih posebnih opravil zdaj ne bo. Od časa do časa bo panje prezračil, če je opazil, da so vlažni, zlasti papir in slamnice. Panje pa

je treba potem dobro odeti. Če kdaj, potrebujejo čebele zdaj za svoj razvoj največ toplote. Družine opazujemo samo pri žrelu. Če prinašajo čebele obnožino in to kar druge za drugo, iz panja pa nosijo mrtvice in drobir, je to dovolj dober znak, da je družina v redu. Panjev sploh ne odpiramo, saj potrebujejo čebele zdaj toploto kot nikoli pozneje. Če pa nam družina šumi, ne jemlje mlečne klaje ali pa če opazimo na bradah kar po več trotoviskih spačkov in če čebele sploh ne prinašajo obnožine, moramo takoj ukrepati. Brezmatičnim dru-

žinam moramo dodati rezervno matico kar s prašilčkom vred; če je v panju trotoviska, jo moramo odstraniti, prav tako tudi grbasto zalego, panju pa po nekaj urah dodamo prašilček z mlado matico. Močno oslabele družine raje združimo, ker od njih ne bomo imeli na pomladni paši prav nobene koristi. Pustimo jim le najboljšo mlado matico. Če bi bili v skrbeh zaradi hrane ali zalege, panj kar se da hitro bežno pregledamo in ukrepamo. Natančnejši pregled pa bomo opravili pozneje, ko bo že topleje.

Zafran že nudi prvi spomladanski kruhek za mlado zalego

ČEBELE IN VODA

INŽ. JOŽE BABNIK

Čebela spada v skupino žuželk. Značilno je zanje, da so odrasle živali grajene pretežno iz roževine, ki vsebuje zelo malo vode. Potrebna pa je voda čebeli za njen razvoj od jajčeca do ličinke. Te vsebujejo v svojem razvoju preko polovice vode.

Odrasla čebela sicer potrebuje vodo za normalno delovanje posameznih organov. Če pašni čebeli primanjkuje zadostna količina vode, se zniža njena delovna sposobnost in celo skrajša življenjska doba. To opazimo po daljših prevozih na pašo, ko se v nekaj dneh zmanjša število pašnih čebel.

Glavni pomen vode je ob razvoju mladega zaroda. Izračunali so, da potrebuje

normalna družina v času srednjega razvoja dnevno 40 do 50 g vode. Iz tega sledi, da je potrebno zagotoviti na normalnem stojišču z 25 do 30 panji najmanj dva litra vode dnevno, katero naj bi čebele prenesle v panj. Pri tem moramo upoštevati izhlapevanje, ki je odvisno od dnevne temperature in vlažnosti zraka.

Stalni izvor vode je družinam potreben zato, ker čebele ne nosijo v panj vode na zalogo, kot je to normalno za nektar in cvetni prah.

Največ vode je potrebno mladim čebelam v času bujnega razvoja zalege. Tedaj čebele dojilje zaužijejo mnogo cvetnega

prahu, ki ga pomežajo z vodo in tako pripravijo hrano mladim ličinkam.

V mesecu maju opazimo po daljšem deževju, da puščajo mlade čebele, ko zopet izletijo, tanke zelo rumene trde iztrebke. To so znaki majske bolezni, ki ni nič drugega kot znak za pomanjkanje vode.

V toku sezone se menjajo potrebe po vodi. Ob samem začetku zaleganja, od konca januarja pa vse do pogostejših izletov, si preskrbijo čebele majhne količine vode na poseben način. Medene pokrovce odkrijejo in med prične vpijati vodne hlapce v panju, ki postanejo tako prvi izvor vode za mlado zalego.

Nekoliko kasneje je izvor vode v samem panju iz kondenziranih vodnih hlapov, ki se kot kapljice rose naberejo na steni panjeve. Te se pokažejo vedno tam, kjer je meja med toplim vlažnim in hladnim zrakom. Pri AŽ panju je to zdaj za okencem, zato ta ni dostopna za čebele. Nasprotno pa pri nakladnih panjih ostane rosa v zadnjem zgornjem kotu.

S pogostejšimi izleti in širjenjem gnezda morajo čebele prinesiti vodo od zunaj. Mnogo vode dobe sicer že s nektarjem, saj ta vsebuje skoro polovico vode. Čisto vodo prinašajo v panj mlade čebele stare 14 do 21 dni.

V spomladanskem času navadno še ni težav s preskrbo z vodo. Bolj ko se bliža poletje, bolj se kažejo potrebe po vodi. V času izredne vročine, posebno če vozimo čebele na pašo ali iz nje podnevi, izkoristijo čebele vodo iz odkrite zalege. Tedaj rečemo, da so čebele izpile zalego. Po takem posegu občutimo, da je nastala vrzel v normalnem poteku zaleganja.

Največjo skrb moramo posvetiti vodi na papiščih, kjer ni normalnih izvorov vode. To so pogosto obširni kraški gozdovi in suhi predeli Like.

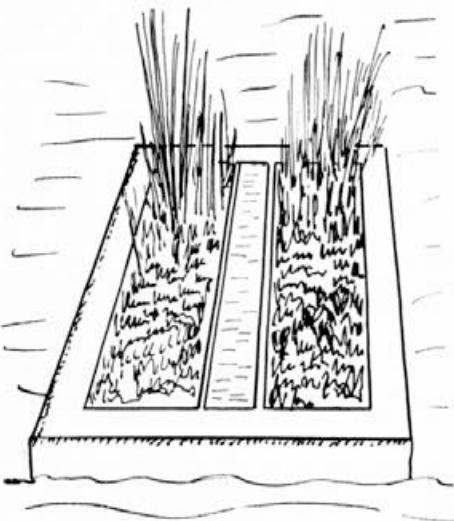
Izven panja izkoristijo čebele vse naravne izvore vode. Od studencev do rek, raznih mlakuž in podobno. Mnogokrat jih vidimo celo ob odpadnih vodah, saj vemo, da jim bolj prija voda z raztopljenimi solmi, kot popolnoma čista. Mnogokrat je edini izvor vode jutranja rosa.

Kakor vidimo, mora imeti vsako stojišče na razpolago v vsej pašni dobi zadostno količino vode. Če te ni, si pomagamo z dodatnimi izvori. Na pomoč mora priskočiti čebelar in urediti primeren napajalnik.

Najpreprostejši napajalnik je lesen sod, kateremu pri dnu izvrtamo odprtino. Izток uravnavamo z ozirom na potrebe po vodi. Čebele pijejo vodo na poševni deski, po kateri izteka voda. Da je pot vode daljša, približemo na desko poševno letvico.

Napajalnik mora biti le nekoliko odmaknjen od stojišča, vedno pa v zavetni legi in na soncu. Čebele raje pijejo toplo vodo, ne na prepihu. Da zavarujemo iztočno desko pred vetrom, jo lahko s strani ogradimo z deskami. Poleg klasičnega napajalnika lahko napravimo mali cementni bazenček. Ta ima dva večja prekata, kamor posadimo razne močvirske rastline, da lahko čebele prosto pijejo.

Napajalnik ima velike prednosti, če izpolnjuje naslednje pogoje:

NAPAJALNIK S STOJEČO VODO

Imeti mora od začetka napajalne dobe do jeseni stalno vodo in to v zadostni količini. Upoštevati moramo število družin in koliko bo vode izhlapelo.

Biti mora v neposredni bližini čebel, kar je posebno важно spomladi, da so izleti po vodo čim krajši.

Da ne pride na napajalniku do okužbe med posameznimi družinami, ga moramo skrbno spomladi vsaj enkrat tedensko očistiti. To je nujno, če imamo posamezne družine nosemave.

Da bi privabili čim več čebel na napajalnik in jih odvrgli od drugih nezdravih izvorov vode, namažemo v začetku sezone iztočno desko z medno raztopino.

Posebno pomembno je, da se navadijo čebele na napajalnik v krajih, kjer je pogosto škropljenje sadnega drevja in drugih cvetnic.

Vodi v napajalnik dodamo do 2 % kuhinjske soli. Tako soljeno vodo čebele raje

pijejo in jih tudi lažje odvrnemo s tem od cestnih luž in gnojnice.

Napajalnik zadrži čebele, da ne iščejo vode po sosednjih dvoriščih pri vodnjakih ali zunanjih pipah, kjer bi motile okolico.

Vodo uporabljamo pri čebelah tudi pri raznih opravilih kot pomožno in pomirjevalno sredstvo. Kadar želimo prisedene družine zvečer mirno zapreti pred prevozom, jih rahlo poškopimo z vodo in čebele se bodo skoro brez dima umaknile v panj.

Ko pripeljemo družine poleti na pašo ali kadar se zakasni prevoz domov daleč v opoldan, je zelo koristno, da pred odpiranjem panjev te poškopimo po čelni strani panja in tako nudimo žejnim čebelam prvi izvor vode.

Pri ometanju medenega satja pred točenjem, je tudi pomirjevalno, če omelce pred uporabo namočimo v vodi. S tem mnogo manj razdražimo čebele in delo nam gre lažje od rok.

Z vodo škropimo tudi roje dokler so še v zraku. S tem, da škropimo, dosežemo, da se roj hitreje ustavi na bližnjem drevesu. Paziti pa moramo, da ga škropimo z gornje strani, sicer nam bi lahko še hitreje pobegnil. V ta namen uporabljamo ročne škropilke, ki so vedno dobrodošle v vsakem večjem čebelarstvu.

Tako smo na kratko pregledali kje vse se uporablja voda v čebelarstvu in da je tudi ne smemo zanemariti, če hočemo imeti uspeh pri čebelah.

LR PANJ V SLOVENSKEM ČEBELARSKEM PROSTORU

(NADALJEVANJE IN KONEC)

INZ. L. KLUN

Toplotne lastnosti panja morajo ustrezati podnebnim razmeram

Naši predniki so se tega prav dobro zavedali, saj so nam s kranjičem v čebelnjaku dali v toplotnem pogledu tak panj, ki zlepa ne bo dobil tekmeča. Tudi kasnejši panji s pridom izkoriščajo lastnosti skladanice v čebelnjaku. Temperatura kot biološki minimum nastopa tu zelo poredkoma, zato so našim čebelarjem bolj znani drugi dejavniki, ki so v »pomanjkanju« (stara matica, hrana ipd.) in določajo razvoj čebelne družine. Ko pa v danem podnebnem pasu postavimo panj na prosto in ga izpostavimo vplivu mraza, vetra in vlage (slednja poveča toplotne izgube tudi do 2,5 krat), postane toplota oziroma temperatura v gnezdu biološki minimum. V Polhograjskih dolomitih smo ta pojav opazili v zelo ostri obliki. Zato smo se odločili za prilagoditev LR panja danim podnebnim razmeram. Za slednje so značilne ostre zime, močni vetrovi in nočne ohlavitve, ki posebno v jesenskem in spomladanskem času zavirajo razvoj družin.

Da bi prišli do določenih meril, čeprav za začetek nepopolnih, smo se poslužili nekaterih ugotovitev, ki naj bi nami bile za vodilo:

● Naši gradbeniki predpisujejo za gradnjo domov naslednje količnike toplotnega prehoda (veljajo za zunanje stene):

I. pas, $k = 1,45 \text{ kcal/m}^2 \text{ h } ^\circ\text{C}$

II. pas, $k = 1,25 \text{ kcal/m}^2 \text{ h } ^\circ\text{C}$

III. pas, $k = 1,1 \text{ kcal/m}^2 \text{ h } ^\circ\text{C}$ (v ta pas sodijo Polhograjski dolomiti).

● Dr. Knapo je na osnovi desetletnih poizkusov na toplotni zaščiti panjev, v podnebnih razmerah, ki so podobne našemu tretjemu pasu, prišel do zaključka, da je potrebno graditi take panje, ki imajo količnik enak $1,2 \text{ kcal/m}^2 \text{ h } ^\circ\text{C}$, kar je zelo blizu zahtevam za naše domove.

Kako je z našimi panji?

Prednja štena AŽ panja, ki je najbolj izpostavljena (ima največje toplotne izgube), ima količnik toplotnega prehoda enak $k = 2,2 \text{ kcal/m}^2 \text{ h } ^\circ\text{C}$. Medtem ko imajo ostale stene manjše izgube in so odvisne od moči sosednje družine ter paženja.

$\text{kcal/m}^2 \text{ h } ^\circ\text{C}$ = količina toplote (v kilokalorijah), ki prehaja v časovni enoti (uri) skozi površino (enega m^2) pri temperaturi 1°C .

Suhe stene LR panja imajo količnik enak $k = 5,5 \text{ kcal/h m}^2 \text{ } ^\circ\text{C}$ ali povedano z besedami: dvainpolkrat večje izgube kot enako velika prednja stena AZ panja.

Seveda so vrednosti, ki smo jih podali, le orientacijske. Za natančnejši izračun bi morali upoštevati še: strukturo lesa, vlago, prehod toplote na stene panja, hrapavost sten, njihovo barvo, vpliv vetra, prehod toplote od stene v ozračje ipd. Vse to bi morali upoštevati, ko bi hoteli izračunati absolutne toplotne izgube določenega panja. Nam pa gre sedaj le za primerjalne vrednosti.

Izhodišča za toplotno zaščito panja

— LR panj naj se po toplotnih lastnostih približa panjem v čebelnjaku (vpliv sonca skozi prednjo steno in zmanjšanje izgub skozi stranske stene).

— Panju naj se bistveno ne poveča cena, teža ali dimenzije.

— Panj naj obdrži standardne elemente. To še posebej poudarjamo zato, ker se dobro zavedamo, kaj pomeni standardni panj v gospodarstvu in kaj bo pomenil v prihodnje pri vse večji mednarodni delitvi dela. Da bi nas poseg v panj ne zavedel, bomo spremembo napravili kar na standardnem panju.

— Toplotna zaščita naj bo sestavni del panja, ki naj poleti prevzame vlogo zaščite pred pregrevanjem.

— Panj naj ostane tudi pozimi na istem mestu kot poleti (ne želimo zlaganja v skladanice pred zimo).

Izvedba toplotne zaščite panja

Naklada. Odstranimo en sat. S tem pridobimo 40 mm prostora za otoplitev (panj ni grajen za kranjico, ki slabo propolizira satna rastojišča, zato lahko uporabimo nekaj mm rezervnega prostora). Na vsaki strani torej 20 mm za toplotno zaščito. Izberimo sedaj dober toplotnoizolacijski material (stiropor ali poliuretan), izrežimo iz njega 20 mm debele plošče in jih z nekaj lepenkarji pribijmo na stranski steni naklade. Pri tem naj nas ne moti, da smo zmanjšali za en sat število satov v nakladi, saj gre za nakladni panj, ki mu lahko poljubno večamo prostornino z dodajanjem naklad. Opozoriti je treba, da so čebele na nekatere materiale zelo agresivne in jih zgrizejo. Zato jih zaščitimo na površini (furnir, hladno lepilo, epoksi smole ipd.). Kaj nam predstavlja tako preurejena naklada?

Za toploto, ki prehaja iz čebelnega gnezda navzven, ima panj oziroma naklada take toplotne izgube, kot bi jih imela naklada, ki bi bila v celoti izdelana iz lesenih desk debeline:

37 mm, če steni obložimo s stiroporom ali

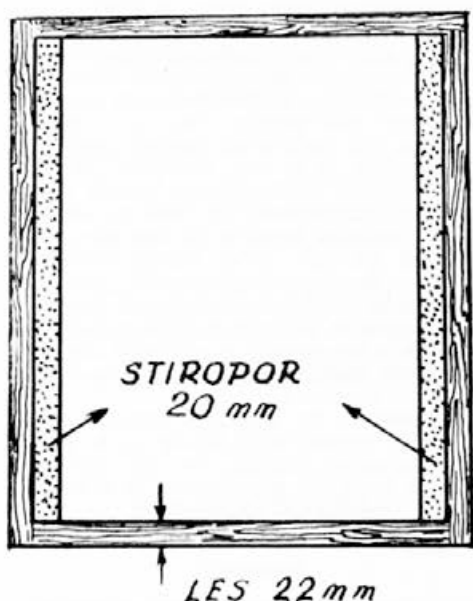
41 mm, če jih obložimo s poliuretanom.

Povedano z besedami: Tako prirejen panj ima približno dvakrat manjše izgube kot nezaščiten panj. Toda s tem nismo napravili klasičnega dvostenskega panja, saj smo soncu pustili prost dostop skozi prednjo steno naklade. Nadomestna oblika je prikazana v skici 3.

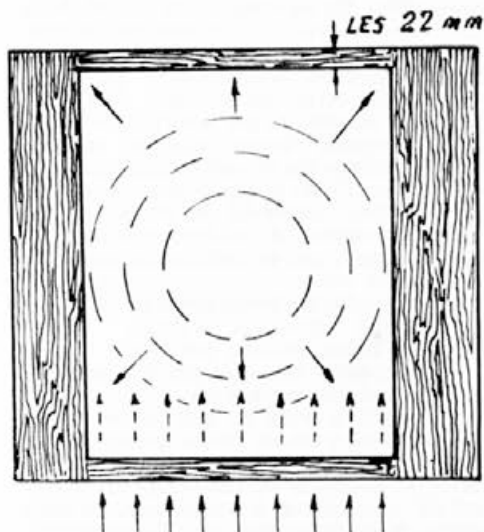
Panj z zaščitno oblogo iz poliuretana (1). Deveti sat je nadomeščen z enako (vstavljivo) ploščico (2), da čebele zasedajo vse sate
Foto: avtor

Naklada s toplotno zaščito

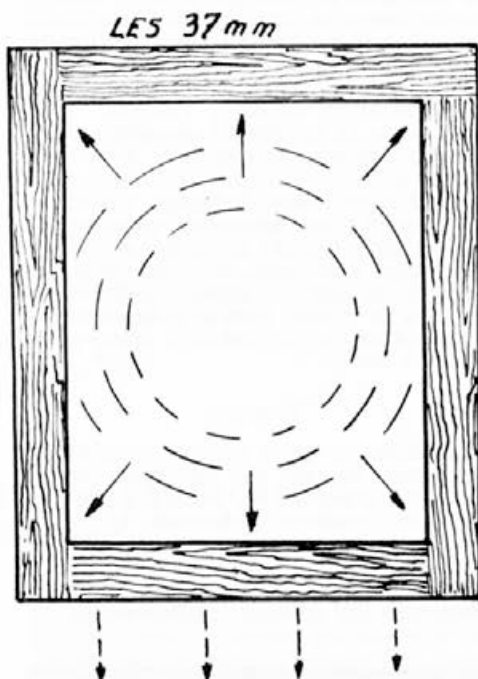
Skica 1

Naklada iz lesa, ki bi imela enak vpliv sonca kot 1

Skica 3
Sončno ogrevanje notranjosti

Naklada iz lesa, ki bi imela enake toplotne izgube iz notranjosti navzven kot 1

Skica 2
Toplotne izgube iz notranjosti

Vmesni pokrov

Tu je poseg malo večji. Originalnega vmesnega pokrova nismo mogli izkoristiti. Zato smo ga odstranili in ga uporabljamo v poletnih mesecih. Kot vemo,

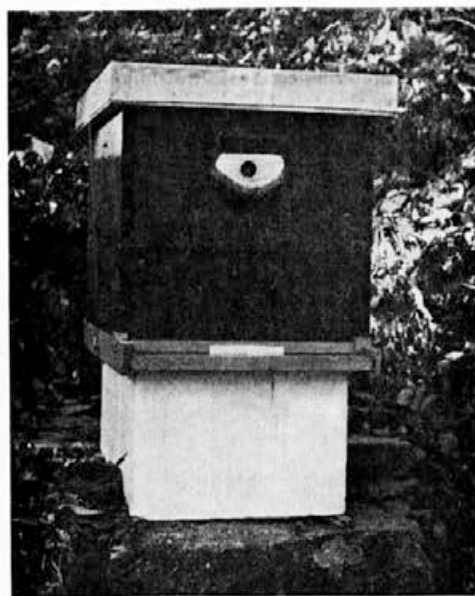

Naklada iz lesa z enakovrednimi toplotnimi lastnostmi

so toplotne izgube največje prav na krovu, saj se topel zrak dviga navzgor in tam ohlaja. Ker pa je zrak vlažen, se tu ohlaja in kondenzira. Zato mora vmesni pokrov sprejeti vlažen zrak in ga oddati navzven. Pri tem pa mora biti obenem dober toplotni izolator (lesonit te vloge ne more sprejeti). Najbolj se je za to nalogo obnesla »Foča« plošča. Tej smo na robovih, ki nalegajo na naklado, prilepili trakove lesonita, ker sicer čebele prilepijo ploščo na naklado. Na zgornjem delu smo pribili letvice 10×10 mm, ki določajo zračno plast pod pokrovom, med letvicami so prehodi za izstop vlažnega zraka iz panja. Da se mehka plošča iz žagovine ne kruši, smo jo na robovih obarvali s sinkolit barvo.

Podnica

Podnice ni treba posebej otopliti, ni pa odveč, če pod njo položimo ploščo izolacije. Omeniti pa je treba, da neverjetno učinkuje podstavek, ki je visok vsaj pol metra ali pa več. V tem primeru namreč dvignemo panj nad zemeljsko vlago in tudi panji so manj namočeni ob deževnem vremenu. Po-

LR panj je pripravljen za prezimovanje. V spodnji (polovični) nakladi so koščki stiroporja, ki tvorijo s polnaklado zračno blazino

Foto: avtor

sebnost velja to pred zimo, ko ostanejo vlažni, če zrak ne kroži okrog njih. Do te ugotovitve sem prišel po naključju. Ko sem pripravljaj stojišče ob robu gozda, sem moral požagati nekaj manjših dreves. Da bi njih debela imel kot podstavek za prašilčke, sem jih odžagal 1 meter nad zemljo. Ob neki priliki sem na tak podstavek postavil narejenca. Družina se je tako razvijala, da sem ji odvezemal zaležene sate in jih dajal drugim narejencem. To mi je seveda bila v začetku uganka, ko pa sem tudi ostalim panjem začel nuditi podobne pogoje, je podstavek postal sestavni del panja (čudi me, da jih pri nas nismo »uvozili«, saj jih v ZDA s pridom uporabljajo; v njih se namreč zadržuje zaprt zrak, ki je, kot vemo, dober toplotni izolator).

Omenimo še zgornje okroglo žrelo (okroglo zaradi lažje izdelave), ki je za prezimovanje obveza, ne pa predpostavka in to, da preuredimo le naklade, ki jih uporabimo za plodišče.

Rezultati

V letu 1971 smo zazimili v zaščitnih LR panjih 6 rojev in enega plemenjaka. Zimskih izgub ni bilo. Iz teh 7 družin smo dobili do jeseni 1972. leta 77 kg medu, 90 izdelanih satov in 8 umetnih rojev. Zazimili smo 15 družin. Zimskih izgub ni bilo. V leto 1973 smo šli s 15 družinami. Te so do konca sezone dale: 196 kg medu, 210 novih satov in 16 novih družin (umetnih rojev). Zazimili smo 31 družin in jih bomo letos zopet razmnožili za novih 30 ali 100 %.

V vseh letih so družine ostale na stalnem mestu in jih nismo prevažali. Zato menimo, da so rezultati zadovoljivi. Posebno še, če upoštevamo, da sta obe sezoni bili v pašnem pogledu izredno slabi. Posebno lanskoletna, saj trdijo domačini, da je bila ena najslabših. Povedati pa je treba, da je to rezultat:

- spomladanskega krmljenja z beljakovinsko krmo (SC 4/1973);
- toplotne zaščite panjev;
- ustrezne tehnologije, ki je prilagojena pašnim razmeram.

V lanskem letu so namreč nekatere družine že prvega maja zasedale tri naklade in te so dale prvo točenje z javorja. Medtem ko družine, ki so zasedale eno ali dve nakladi, niso dale viška. Naslednja paša je bila na kostanju, ki pa ga je kmalu v začetku paše spral dež. Da so družine lahko vsaj delno izkoristile pašo, smo se poslužili

usmerjanja čebel na pašo in združevanja pašnih čebel z »naletom«. Za ta namen smo že prej postavili po tri panje skupaj in ob začetku paše odstranili dva, preostalemu pa dodali nove naklade. Klasična tehnologija ni dala točenja v okoliških čebelarstvih.

Zaključek:

— Pašne razmere pri nas in tiste v ZDA se tako razlikujejo, da je treba to upoštevati pri čebelarjenju z LR panjem pri nas.

— Največje težave povzročajo v določenem podnebnem pasu (III.) šibke ali srednje družine, ki ne morejo zagotoviti v panju z velikimi toplotnimi izgubami potrebne temperature (+ 35 °C)

v jeseni, predvsem pa ne v zgodnji pomladi.

— V toplotno zaščitene panjih so se družine razvile za zgodnjo pašo in so z uporabo ustrezne tehnologije dale tudi v slabih pašnih razmerah zadovoljive donose.

Uporabljena literatura:

— The Hive and the Honey Bee. Illinois 1963

— The complete guide to Beekeeping. Roger A. Morse, New York 1972.

— The ABC and XYZ of Bee Culture. A. I. Root, Medina, Ohio 1972.

— Zbornik XXIII Kongresa Apimondie. Moskva 1971.

— Slika 1 v SC št. 2/74. — Glean Bee Cult. 7/57.

TROTOVSKA DRUŽINA ALI TROTOVEC

FRANCE GUNA, ZAGORJE

Izraz »trotovec« pomeni v čebelarstvem strokovnem jeziku čebeljo družino, ki v veliko pretirani meri goji trotovske zalego. To se stopnjuje do skrajnosti, tako da so nazadnje v panju skoro sami troti. Razume se, da je to stanje v panju nenormalno in nevzdržno, saj je družina končno brez čebel — delavk in je torej obsojena na počasno, a gotovo umiranje.

Trotovec je v čebelarstvu precej pogosta nadloga. Čebelar, ki se ukvarja s čebelami vsaj nekaj let, jo gotovo pozna. Kdor ima večje število čebelnih družin, pa kljub vsej svoji skrbnosti in pazljivosti skoro vsako leto naleti na enega, dva ali celo več trotovcov. To število je precej odvisno od vremenskih razmer ali neprilic v pomladi, poletju ali celo jeseni. Trotovec se namreč lahko pojavi v vsakem letnem času razen pozimi, ko čebele ne gojijo nobene zalege.

Ta anomalija je v življenju čebel nekaj podobnega kot je v človeškem življenju ta ali ona »zavratna« bolezen: ob njenem začetku je sploh ne opaziš, ko jo odkriješ, pa je skoro vedno že prepozno. Poleti, ko so vsi panji natrpani čebel in se iz njih med čebelami — delavkami množično spreletavajo tudi tro-tje, trotovec nekaj časa navidezno prav nič ne zaostaja za drugimi. Saj je bila malo prej morda to celo najmočnejša ali najbolj živalna družina v vsem ulj-

njaku. Očitno upadanje pa se pokaže po nekaj tednih. Izkušen čebelar opazi to preje, manj izkušen pa pozneje. Do pravočasne in točne diagnoze nam mnogo pripomore redno opazovanje čebel pri panjskih žreljih in na bradah. Opazujemo na dva načina: Najprej vsak panj posebej ali individualno, nato pa še tako, da družine med sabo primerjamo, t.j. frontalno. Ta drugi način je pri slovenskem čebelarjenju v uljnjakih zelo nazoren in uspešen, ker imaš pred očmi hkrati dolgo vrsto panjev drugega tik ob drugem. Kar na prvi pogled vidiš, če kak panj izstopa — bodisi v dobro, bodisi v slabo znamenje. Najbolj zanesljiva so opazovanja v dopoldanskih urah, ko vse čebele enakomerno lete v pašo. Prizori v opoldanskem ali popoldanskem času so v tem pogledu varljivi, čeprav nam sicer tudi marsikaj povedo.

Če se nam torej kak panj zazdi sumljiv, stopimo ob primerno toplem vremenu v ulnjak, panj odpremo in potegnemo iz gnezda dva ali tri sate, da pridemo do zalege. Trotovcu odkriješ kar takoj. Medtem ko je v normalni družini zalega v čebeljih celicah strnje-na in izredno lepo urejena, pokrita pa tako, da je sat raven kot deska — zagledamo v trotovcu tako imenovano »grbašto zalego«; čebelje celice so podaljšane, v njih pa so pokrite velike trotovske bube, ki se kot rogljički dvigajo

iz ravnine sata. Spočetka so ti rogljički bolj redki, pozneje pa so prav na gosto posejani. Druge značilnosti so tudi številni matičniki, s katerimi si skušajo čebele sporediti drugo matico. A kaj, — saj so tudi v teh le trotovske bube! Ob taki podobi ni nobenega dvoma, da imamo opravka s trotovcem.

Vzroki za tako stanje čebelne družine so različni, vendar pa se vsi nanašajo na matice.

Prvi primer je pravzaprav čisto naraven: Matica se izčrpa, ali kot tudi rečemo, »se iznese«. Podobno kot pri vseh živih bitjih, tudi pri matici rodovitnost ali plodnost z leti pojenja. Semence, ki jih je ob plemenjenju prešla, poidejo. Ostanajo ji le še neoplojena jajčeca, iz katerih pa se porajajo samo troti. Razen starosti pa je temu lahko kriva tudi preslaba oploditev ali oprasitev. O kaki ponovni oploditvi pa seveda pri matici ni govora. Zastoj te vrste se pokaže največkrat v aprilu in maju, ko druge matice takorekoč naravnost tekmujejo v rodovitnosti.

Drugi primer je neke vrste nezgoda. Čebele si v zgodnji pomladi često skušajo s preleganjem sporediti mlado, boljše matico, kar pa jim uspe le deloma: matica se sicer v redu izvali, toda v ulnjaku še ni trotov, da bi se sprasila. Večkrat je krivo tudi dolgotrajno slabo vreme, ki ji ne dopušča potrebnega plemenilnega izleta. Čas njene plodnosti, ki je omejen le na dobrih 14 dni, medtem mine in v celicah se po nekaj tednih pokaže nezaželeni trotovski zarod iz neoplojenih jajčec. Ker matica odslej ne čuti več nobenega nagnjenja do plemenitve, je usoda take čebelje družine odločena.

Vendar čebelar v teh dveh primerih čebelar še lahko pomaga, če le ima rezervno matico in če le ni trotovec že preveč opešal, da ga je še vredno reševati: »Matico-trotovko« je treba pač odstraniti. Najti je ni težko, saj je često tako lepo razvita, da jo kar kmalu zagledaš med čebelami. Brž ko se po nekaj urah čebele zavedo svoje brezmatičnosti in začno hrumeti, pa jim takoj dodaš drugo, oplojeno matico, — seveda zelo previdno, po kakem dobro preizkušenem in varnem postopku. Zelo priporočljivo je, da iz trotovca prej odstranimo vse satje s trotovsko zalego. Čebele ometemo nazaj v njihov panj, zalego porazdelimo med druge družine, gnezdo trotovca pa dopolnimo z drugim satjem, da pride nova matica na nezaležene celice.

Trotovec je pri čebelarjih zapisan kot nepoboljšljiv in trdovraten grešnik, to pa ravno zato, ker zelo nerad sprejme dodano novo matico. Največkrat jo kar takoj umori. To pa je seveda huda materialna škoda.

Najbolj zapleteno pa je, če se v panju pojavijo »čebele-trotovke«. Do tega pride, če je čebelna družina dalj časa brez prave matice. Ker torej v satju tudi ni nobenih oplojenih jajčec več, čebele ne morejo sporediti druge matice. Tedaj se lotijo zaleganja nekatere čebele-delavke, ki jih druge čebele v ta namen izdatneje krmijo. Teh trotovk, ki jih je v panju večje število hkrati, pa niti odstraniti ne moremo, ker se po svoji zunanosti prav nič ne ločijo od drugih delavk. Njihovo delovanje v panju pa spoznamo po jajcih: namesto po eno jajčece v eno celico, polagajo po več jajčec, a še ta po stenah celice namesto na njeno dno. Takemu trotovcu ni pomoči, vsaka dodana matica bi bila že vnaprej obsojena na smrt. Zato ga čimprej likvidiramo.

Na splošno se priporoča, da njegove čebele zunaj ulnjaka ometemo na kak prt in jih pustimo, da se potem same izprosijo v druge panje. V toplem vremenu in ob dobri paši to res gre, v nasprotnih primerih pa sirotice slabo naletijo in žalostno končajo ali v travi ali v žrelih sosednjih panjev. Zato je bolje, če trotovca s satjem vred denemo v izpraznjeno medišče kake druge družine. Da ne pride do medsebojnega spopada, matično rešetko lahko prekrijemo s tankim naluknjanim papirjem. Ko čebele iščejo izhod iz zaprtega medišča, papir polagoma razgrizejo in se v nekaj dneh mirno pridružijo spodnji družini. Gre nam namreč za to, da čim več čebel rešimo in ohranimo. Je pa še tretji način: Trotovca na hitro ometemo naravnost na brade nekaterih srednje močnih družin, ki se pa nenadnemu in množičnemu vsipu tujk nič ne upirajo, temveč jih mirno pustijo med satje. Ometene sate porazdelimo seveda med druge panje.

Ker nam je vsak zdrav in normalen čebelni panj dragocen del naše osebnosti in družbene imovine, si bomo prizadevali, da vse prej omenjene negativne pojave kolikor mogoče preprečimo ali vsaj omejimo. Posebno pazljivi moramo biti spomladi in poleti, ko se mlade matice prašijo. Takrat se jih največ izgubi, a ravno takrat jih najlaže nadomestimo, če smo le izgubo pravočasno opazili.

KAKO PRIDOBIVAMO MATIČNI MLEČEK

NICOLAE V. ILIESIU IN FLORIN HANGANU

Matični mleček je izloček hipofaregealnih žlez mladih čebel, s katerimi krmijo (dojijo) ličinke (žerke) in matice. Njegova pomembnost je v biološkem učinku, ki pogojuje razvoj in funkcionalno diferenciacijo pri čebelah, ter usmerja življenje čebelne družine kot biološke skupnosti.

Za pridobivanje matičnega mlečka je čebelarju potrebna enostavna in učinkovita tehnična metoda, katera upošteva načela vzreje matic v umetnih matičnikih. Ta metoda pa naj se bistveno ne razlikuje od naravnega prirastka matic potom rojenja ali preleganja. Res je, da je možno pridobivati manjše količine mlečka, ki ga potrebuje čebelar zase, tako da izkoristi rojeve matičnike; se pa ne moremo zadovoljiti s tem, kar nudijo čebele-dojilke za krmljenje samo nekoliko matičnih ličink, ki se lahko pojavijo v določenem času v čebelnih družinah, če hočemo pridobivati večje količine matičnega mlečka. Zato se poslužujemo posebnih načinov, da pridemo s pomočjo tehnologije umetnega pridobivanja do načrtovane količine visokokakovostnega mlečka za prodajo, pri čemer pa ne smemo pomembno prizadejati biološke celovitosti in proizvodne dejavnosti čebelnih družin.

Vtem ko so biološki pogoji pridobivanja matičnega mlečka (pravi čas, pripravljenost čebelnih družin, stimulativno krmljenje, elementi od katerih zavisi njihova dejavnost itn.) približno enaki pri vseh čebelarjih, se pa bistveno razlikuje tehnologija pridobivanja matičnega mlečka čebelarjev-amaterjev, ki pridobivajo matični mleček le iz naravnih matičnikov, od čebelarjev, ki pridobivajo mleček s koriščanjem metode presajanja ličink v umetne matičnike.

Danes se v Romuniji in v drugih državah uporabljajo številne in različne metode za pridobivanje mlečka. V glavnem pa temeljijo vse na klasičnih prijemih prenašanja žerk v umetne matičnike. Stopnja priprave družin (delno ali popolno osiromašenje, priprava umetnih matičnikov, presajanje jajčec ali žerk v matičnike, vstavljanje matičnikov v rejniške družine) so skoraj enake tako pri vzreji matic, kakor pri pridobivanju matičnega mlečka. Res je, da so nekateri postopki precej zapleteni, v glavnem seveda za čebelarje začetnike.

Produktivnost in učinkovitost uporabljene metode je v veliki meri odvisna od čebelarjeve strokovne usposobljenosti, od njegovega znanja in spretnosti, njegove zre-

losti, kakor tudi od materialnih in tehničnih sredstev, s katerimi razpolaga.

Opisali bomo eno od tehničnih metod pridobivanja mlečka na tekoči trak, ki je po našem mnenju in naših dosedanjih izkušnjah zelo učinkovita. To je intenzivna metoda, ki je uporabna tako pri manjših kot pri velikih čebelarstvih; dovoljuje namreč prilagajanje proizvodnega postopka izkoriščanja čebelnih družin, sezoni ter interesom in potrebam čebelarja.

Vsa opravila glede pridobivanja mlečka je treba izvajati pri navzočnosti matice, čebelna družina ni podvržena osiromašenju in so na ta način odstranjene slabosti biološkega karakterja. Matičniki se dajejo v navzočnosti odkrite zalege.

Čebelne družine so dejavne ves čas aktivne sezone v proizvodnji mlečka ne da bi pokvarili njihovo biološko celovitost. Vsak čas lahko preidemo od pridobivanja matičnega mlečka na pridobivanje paketnih čebel, medu ali voska.

Operacije so zelo poenostavljene, kar olajšuje čebelarju njegovo delo, zmanjšuje izgubo časa pri najmanjši uporabi pripomočkov, se pravi inventarja, ki je za to potreben.

Tehnologija pridobivanja mlečka

Priprava družin za pridobivanje mlečka se začne 1. aprila. S stimulativnim krmljenjem pospešujemo zaleganje; v krmila pa dajemo seveda medikamente v profilaktične namene. Proizvodni proces traja od cvetenja drevja (jablan itn.) pa vse do 1. septembra.

Na začetku pridobivanja mlečka ima vsaka družina določeno število satov, ki smo jih v ta namen odbrali. Število satov zavisi seveda od vrste panja. Če se družina nahaja v nakladnem panju, mora imeti dve nakladi, v katerih so najmanj štirje sati z polegajočo pokrito zalego, dva sata z odkrito zalego (z jajčeci in ličinkami), dva do trije sati z medom in pelodom, dva do tri sate za zaleganje jajčec, ostale so pa umetne satnice.

Družina v panju ležaku z okvirji Dadan-Blatta mora imeti najmanj osem okvirjev v gnezdu in od tega tri z zrelo pokrito, dva z odkrito zalego, dva z medom in pelodom enega do dva, prazna za zaleganje.

Močnim družinam, ki smo jih odbrali za pridobivanje matičnega mlečka, dodamo odbrane sate s pokrito zalego in čebelami iz drugih družin. Jačanje družin opravimo

samo na začetku. Neobhodno je pa potrebno, da so vsi sati dobro pokriti s čebelami, od katerih mora pa biti 40 % mladih dojlj.

Navadno se smatra, da je družina sposobna za odvzem matičnega mlečka, ko jo vzporedimo po živalnosti z družinami, ki so pripravljene za akacijevo ali podobno pašo.

Za vsako družino, odbrano za pridobivanje mlečka, ki se nahaja v panju-ležaku, si moramo preskrbeti tanko vmesno pregrado, s katero razdelimo panj na dva dela, ki ima pa v zgornjem delu okence pokrito s hanemansko rešetko, površine 5×3 cm, da na ta način izravnavamo temperaturo. S pomočjo te pregrade naredimo v panju dva neenaka dela, ki ima vsak svoje žrelo. V prvem delu so 3—4 sati, v drugem večjem delu je 6—7 satov. Za družino, ki smo jo odbrali za pridobivanje mlečka v nakladnem panju, moramo imeti horizontalno pregrado, katera deli nakladi. Biti mora pokrita s Hanemanovo rešetko, ki je izdelana iz žičnih šipk.

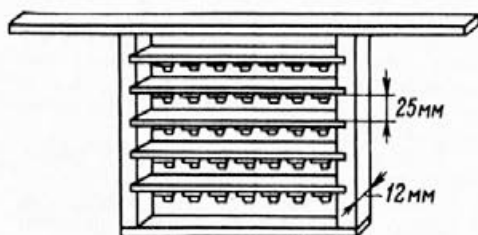
Vsak panj mora imeti tudi pitalnik in po en okvir za matičnike. Ta okvir ima na gornjem delu leseno letev, ki je po dolžini enaka nosilni letvici satnika odgovarjajočega panja. K njej je treba pritrditi dve bočni letvi s štirimi ali petimi žlebovi, kar spet zavisi od panskega sistema (4 za nakladne in pet za druge tipe panjev). V te žlebove se vstavlja premične letvice, na katere pritrdimo matičnike, vendar ne več kot 12 na vsakega. Satnik spodaj omejujemo z navadno letvico. Zapomniti si pa moramo, da mora biti širina okvirja, na katerem so matičniki, enaka premeru zrelega matičnika, to je do 12 mm. (Glej risbo 1).

V tehnologiji pridobivanja matičnega mlečka je izkoriščanje opisanih okvirjev za matičnike posebnega pomena. Zahvaljujoč svoji konstrukciji nudi tak okvir, ki smo ga predlagali, za matičnike stanovitno mikro-

klimo in sicer za vse matičnike, ki smo jih pritrdili na njega. Ta pomaga centralni razporeditvi matičnikov v odnosu na zalego in ostale sate družine — rejnika. Zahvaljujoč temu, da je njena širina skoraj tolikšna kot širina matičnikov, ni s tem nič prizadeto gnezdo.

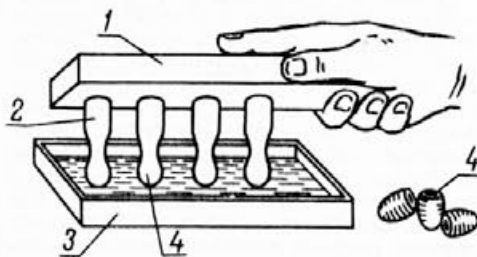
Ko se čebelar pripravlja pridobivati mleček ali matice, mora imeti ustrezno orodje. Predvsem mora imeti 100 umetnih voščenih matičnikov za vsako vzrejevalno čebelno družino. Imeti mora lopatico (pripravo za presajanje ličink), pipeto (stekleno cevko), nož za prirezovanje matičnikov, špiřitni ali električni kuhalnik, temne steklene posode za zbiranje in hranjenje mlečka, termos ali hladilnik, medikamente (teramicin in fumidil B), ki jih dodajamo v profilaktične namene; damo jih spomadi v pripravke za stimulativno krmljenje (po en gram vsakega na 10 družin), nadalje med in posebni preparat »Apistim« za stimulativno krmljenje (dnevno 200 g za vsako družino in sicer v primeru, če pokaže kontrolna tehtnica padec za 100—150 g), ter razpršilnik.

Umetne matičnike izdelujemo iz visokakovostnega voska celičnih pokrovčkov s pomočjo paličic-oblikovalk, ki so iz platinovega ali lipovega lesa v premeru 8,5 mm. Vosek je treba topiti v topli vodi. Oblikovalo je treba najprej omočiti v vodi, potem pa nekajkrat potopiti v raztopljeni vosek in sicer približno 12 mm globoko. Da lahko snamemo matičnike s šablono, jih je treba nekajkrat potopiti v mrzlo vodo. (Glej risbo 2). Matične zasnove pritrdimo na pomično letvico okvirjev s pomočjo raztopljenega voska. Prilepljamo jih na razdaljo 3 mm. Tako naj ne bo na eno letev pritrdjenih več kot 12 matičnih zasnov. Na ta način jih ne sme biti na okvirju več kot 60. Do uporabe je treba hraniti pripravljene okvirje v praznem panju.

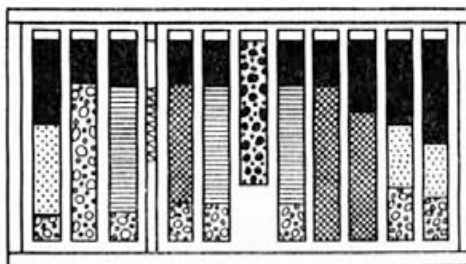
Risba 1

Okvir za umetne matičnike, ki je izdelan ustrezno tipu panja

Risba 2

Izdelava umetnih matičnikov: 1 — nosilec šablone, 2 — šablono, 3 — posoda z raztopljenim voskom, 4 — matične zasnove

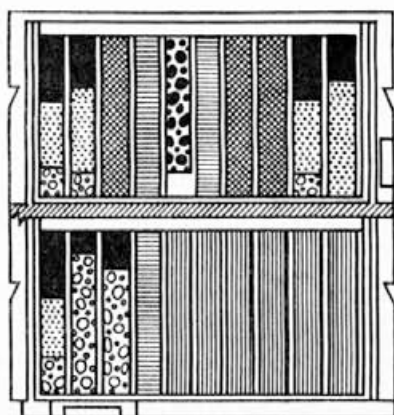
Risba 3

Shema organizacije rejniške družine v ležaku: levo je oddelek za matico, desno pa je rejniška družina z umetnimi matičniki. Panj je razdeljen s hanemansko rešetko

Za pridobivanje mlečka odbiramo le take družine, ki so v začetku obdelave popolnoma zdrave in dosežejo zadostno živalnost. Napravimo ustrezne kartončke, na katere vpisujemo podatke in to ves čas pridobivanja mlečka.

Ko so pripravljene vzrejevalne družine, je nujno potrebno poskrbeti za to, da čebele-dojilje takoj začnejo obilno krmiti in negovati čim večje število žerk. V ta namen pregradimo panj-ležak na dva dela (risba 3). V manjši del panja, ki je ločen s pregrado in vložkom rešetke Haneman od ostalega dela, damo sat z medom in pelodom, potem sat, ki je primeren za zaleganje jajčec, k pregradi sat z odkrito zalego (jajčka in žerke) in seveda matico. V večji oddelek damo sat s pokrito polegajočo zalego in sat z odkrito zalego, nato pustimo prazen prostor za okvir z umetnimi matičniki, sledi sat z odkrito zalego, en do dva sata s pokrito zalego, en do dva sata z medom in pelodom. Oba oddelka imata ločeni žreli. Namen razmestitve družine v dva oddelka istega panja je koncentracija čebel-dojilj v zoni odkrite zalege. Okrog okvira s 60 umetnimi matičniki se ustvarja mikroklima, kjer se razvije tudi največja močjo količina matičnega mlečka.

Za družine, ki so v nakladnih panjih, je pa treba že na začetku naglasiti, da je treba začeti samo s takimi družinami, ki zasedajo obe nakladi, se pravi, samo z močnimi družinami. Pristop za pridobivanje matičnega mlečka v nakladnem panju je pa naslednji. V spodnjo naklado damo en do dva sata z medom in pelodom, dva izdelana sata za zaleganje, sat z odkrito zalego in matico. V času paše pa napolnimo ostali prostor z iztočenimi satmi. V drugo, to je gornjo naklado, damo en do dva sata z

Risba 4

Shema organizacije v nakladnem panju: zgoraj je oddelek za umetnimi matičniki, spodaj pa z matico

medom in pelodom, sat s pokrito polegajočo zalego, sat z odkrito zalego, pustimo prazen prostor za okvir z umetnimi matičniki, sat z odkrito zalego in en do dva sata s pokrito zalego. Ostali prostor pa napolnimo s satmi napolnjenimi z medom in pelodom. Oba prostora sta pa razdeljena z razdelilno rešetko. (Glej risbo 4). Vsaka naklada ima svoje žrelo. Dobro je, če sta žreli na nasprotni strani. V vseh tipih panjev morajo biti pitalniki; če je le mogoče naj bodo postavljeni tako, da jih lahko polnimo z zunanje strani panja.

Ko smo pripravili panj z družino, kakor smo opisali, vstavimo čez 24 ur okvir z umetnimi matičniki v prazen prostor med sate z odkrito zalego. V družini jih pustimo 2 do 3 ure, nakar otresemo čebele, okvir z matičniki imamo tako pripravljen za pre-

sajanje žerk. Ta postopek je pa potreben samo pri prvem koriščenju matičnikov. V naslednjih serijah jih pa sprejemo čebele brez predhodnih priprav.

Da pa bi sprejele čebele-rejnice kolikor je le mogoče večje število žerk, ki smo jih prenesli v umetne matičnike, se priporoča, da damo v matičnike z ostrim koncem lopatice nekoliko matičnega mlečka predno presadimo žerke. Na ta način ličinka lažje spolzne z lopatice in se lažje prilepi na dno matičnika.

Ličinke, katere nameravamo prenesti v umetne matičnike, lahko vzamemo iz poljubnega sata, ne smejo pa biti starejše od 24 ur (en dan in noč). Ličinke pa presajamo z lopatico iz jeklene žice s premerom 1,5 mm in dolžine 20 cm. En konec je zaostren do 0,2 mm in pripognjen pod oglom 100°.

Za olajšanje prenosa ličink v umetne matičnike je treba upoštevati naslednje.

Premično letvico s pritrjenimi umetnimi matičniki denemo na plosko položen sat iz katerega jemljemo žerke in sicer v bližino celic z mladimi žerkami. Najbolje je jemati žerke iz vrste, ki gre vzporedno z letvico. Ko pobremo ličinke iz ene vrste, preložimo letvico k drugi vrsti celic.

Ličinke jemljemo z lopatico. Vtaknemo jo pod ličinko in privzdignemo, pri tem pa zajamemo tudi manjšo količino matičnega mlečka, ki se nahaja pod njo. Ko smo položili ličinko na dno umetnega matičnika, lopatico odstranimo, ličinka se prilepi na dno matičnika, ker je v njem že tudi matični mleček. (Glej risbo 5).

Prenos ličink naj bo v svetlem prostoru pri minimalni temperaturi 20 °C. Vлага naj bo v prostoru nekoliko višja, da se ličinke ne izsuše.

Ko končamo presajanje žerk, položimo letvico z matičniki tako, da je dno obrnjeno navzgor, ga položimo na ovlaženo flanelasto krpo, kjer ostane vse dotlej, dokler jo ne damo družini. Napolnjeni okvir z umetnimi matičniki nesemo k že pripravljenemu panju. Ta je sedaj zavrt v flanelasto krpo, da ne bi žerke prizadejal prepah ali pa sonce. Nato vtaknemo okvir v prazen prostor med sati z odkrito zalogo, se pravi, v drugi večji prostor v ležakih ali v drugo naklado v nakladnih panjih. Ne smemo pa pozabiti, da v eno družino ne vstavimo več kot 60 ličink. Od trenutka, ko smo dali okvir z umetnimi satnicami in ličinkami družini, mora preteči 72 ur, da lahko pobiramo mleček.

Za kritje stroškov, ki nastanejo pri pridobivanju mlečka, je potrebno, da ga nabereмо zadostno količino. V ta namen so pa potrebni posebni prijemlji v tene vse

sezone. Od vsega začetka je potrebno napraviti pogoje za nenehno stimulatívno dejavnost čebel-dojilj. To dejavnost razvijamo v pogojih obilne zunanje paše zaradi iztrošenja čebel-dojilj v oddelku, v katerega smo vstavili okvirje z umetnimi matičniki. Stimulatívno krmljenje je obvezno, ko se v naravi paša zmanjša ali pa sploh preneha.

Čebelam dajemo raztopino, kateri dodamo med, pivski kvas, sojevo moko, cvetni prah, mleko v prahu in drugo. Dnevno dajemo približno 200 g raztopine in sicer v pitalnike, ki jih polnimo zvečer od znanj panja.

Tri dni odkar so v panju okvirji z umetnimi matičniki moramo skrbeti za dodatno toploto. V ta namen zapremo polovico žrela, uporabimo pa tudi blazine, če se ponoči ohladi. Zabranjeno pa je kakršno koli vmešavanje v družino v teku teh treh dni ali vsaj zmanjšamo kakršen koli poseg na minimum.

Ko vzamemo okvirje z matičniki za odvzem matičnega mlečka, opravimo sočasno kontrolni pregled družine. Zaležene sate v prvem (manjšem) oddelku pobremo vsakih 6 do 9 dni in jih prenesemo v brezmatični (večji) oddelk panja ležaka; v nakladnih panjih opravimo to vsakih 12 do 15 dni s premeščanjem naklad ne pa satov. Pri tem pa moramo paziti, da matica ostane vedno v spodnji nakladi.

V oddelkih ali nakladah, ki jih imamo za pridobivanje matičnega mlečka, se lahko pojavijo naravni matičniki. Zelo važno je, da pri obvezni kontroli vsakih 9 do 12 dni oziroma pri vstavljanju umetnih matičnikov, uničimo naravne matičnike, ki so jih potegnile čebele.

Pobiranje matičnega mlečka

Čez 72 ur po vstavitvi okvirja z umetnimi matičniki v družino dojlj ga potegnemo iz panja, nalahno otresemo ali pa ometemo čebele z matičnikov. Zbrane okvirje prenesemo v delovno sobo in vzamemo premične prečnike z okvirja ter jih postavljamo na mizo enega poleg drugega. S tankim rezilom noža, ki ga je treba segreti, odstranimo matični pokrovček do nivoja matičnega mlečka. (Glej risbo 6). Da lažje potegnemo matični mleček iz matičnika, odstranimo ličinko. Odstranimo jo lahko s pomočjo odvzemnega aparata s katerim odvezemo mleček iz matičnikov ali pa s pomočjo lesene, koščene ali plastične igle, ki je na koncu ošiljena, podobno kot zobtrebec.

Odstranjevanje ličink iz matičnikov zahteva posebno pozornost, ker navzočnost li-

KAKOVOSTNI PREMIKI V ODNOSIH MED MEDEXOM IN ČEBELARJI

Nadaljujemo z odgovori vodilnih uslužbencev OZD MEDEX o odnosih med Medexom in čebelarji.

Tokrat smo zaprosili direktorja komercialnega oddelka, tov. MAKSA GREGORCA, da nam pove, kakšne bodo pravzaprav konkretne pravice in dolžnosti posameznih kooperantov in kdo sploh lahko postane Medexov kooperant.

V prejšnji številki »Biltena« je na vprašanje, kakšne bodo konkretne možnosti sodelovanja posameznega čebelarja z organizacijo združenega dela »Medex« odgovarjal generalni direktor tov. Aleš Mižigoj in ob tej priliki med drugim tudi nakazal osnovne pridobitve čebelarjev, ki so se in se še bodo vključili v Delovno enoto (DE) Kooperacija Medex.

Kdo lahko postane kooperant Medexa in kakšne so njegove pravice in dolžnosti pa bom poskušal opredeliti v današnjem sestavku.

Že v samem začetku je potrebno omeniti, da bodo kooperanti združeni v DE Kooperacija Medex združili svoje delo z namenom, da dosežejo večjo poslovno kot tudi socialno varnost. Poslovna varnost se bo odražala predvsem v zagotovljenem odvzemu oziroma plasmu čebeljih pridelkov, v skupnem razvijanju dejavnosti tako po obsegu kot po širitvi proizvodnega sortimana in v možnosti aktivnega vplivanja na poslovno politiko Medexa. Večja socialna varnost pa bo odsevala v oblikovanju ustreznih fondov v DE Kooperacija, ki naj na solidarnostnem principu zagotovi socialno varnost posameznemu kooperantu oziroma ob pridobitvi lastnosti delavca v združenem delu tudi omogoči vključevanje v ostale družbene solidarnostne fonde (socialno zavarovanje).

Organizacija združenega dela Medex (OZD) z organiziranjem DE Kooperacija želi uveljaviti takšne odnose med

proizvajalci-kooperanti in predelovalci — Medexom, ki bi zagotovili skupno sodelovanje pri odločanju glede bodočega razvoja ene kot druge dejavnosti. V ta namen bo Medex pri delitvi dohodka namenjal del sredstev za vlaganja, ki naj zagotove dogovorjeni razvoj proizvodne dejavnosti kooperantov skupaj s sredstvi, ki jih bodo v ta namen prispevali tudi kooperanti iz dohodka DE Kooperacija.

Iz zgornjega sledi, da bodo kooperanti sodooločali o pogojih svojega dela in o delitvi ustvarjenega dohodka v DE, ter sodelovali pri oblikovanju razvojne politike celovite dejavnosti od čebele do potrošnika. DE Kooperacija bo dohodek dosegala na podlagi dobavljenih količin čebeljih pridelkov po dogovorjenih cenah. Ta dohodek bo povečan še za dohodek, ki bo izhajal iz uspešnejšega delovanja dejavnosti kot celote tj. Kooperacije in Medexa, nadalje za sredstva namenjena za dogovorjeni razvoj vključno s sredstvi, ki jih bo OZD Medex namenil za pospeševanje in propagiranje čebelarske dejavnosti, v kolikor bodo kooperanti prevzeli tudi to dejavnost. Glede na delitev dohodka na del za zadovoljevanje osebnih potreb kooperantov, na del za pokritje skupnih gospodarskih potreb kooperacije, del za solidarnostne fonde in del za kritje družbenih potreb, se bodo kooperanti dogovarjali na zboru kooperantov oziroma svetu kooperantov oziroma v samoupravnih organih OZD Medexa, kjer kooperanti preko svojih delegatov nastopajo kot enakopraven oblikovalec poslovne politike.

K sodelovanju v DE Kooperacija lahko pristopi vsak občan, ki opravlja z osebnim delom čebelarsko dejavnost. Glede na to, v kakšnem obsegu se ukvarja s to dejavnostjo, bomo pri oblikovanju kooperacijskih razmerij ločevali kooperante, katerim je čebelarstvo dopolnilna dejavnost in se bodo pojavljali bolj kot pogodbeni dobavitelji in na tiste kooperante, katerim je čebelarstvo osnovna dejavnost in bodo težili za tem, da v sklopu DE Kooperacija pridobijo lastnosti delavca v združenem

delu (redno delovno razmerje). O odnosih med enimi in drugimi ter o obsegu pravic in dolžnosti se bo določilo v internih aktih DE Kooperacija (pravilnik oziroma poslovnik).

Čebelar, ki želi postati član DE Kooperacija se bo moral zavezati za dolgoročneje sodelovanje, in bo ob pristopu podpisal pogodbo, ki bo med drugim določala tudi minimalne količine čebeljih pridelkov. O pogodbenem obsegu sodelovanja, ki naj služi kot merilo za pridobitev lastnosti delavca v združenem delu, pa bo sodooločal Svet kooperacije.

Dolžnosti čebelarja kooperanta pa so zlasti:

da izpolnjuje pogodbene obveznosti in da izpolnjuje ostale dolžnosti, o katerih se bodo kooperanti med seboj dogovorili oziroma sporazumeli. Prav tako prevzema kooperant tudi obvezo, da bo maksimalno prispeval k razvoju kooperantskih odnosov in k razvijanju solidarnih odnosov med kooperanti, kakor tudi med delavno enoto Kooperacija in ostalimi delavnimi enotami Medexa.

Član delovne enote kooperacija bo imel zlasti naslednje pravice:

da sodeluje pri upravljanju DE Kooperacija, to je pri postavljanju poslovne politike te DE, pri oblikovanju poslovne politike Medexa, pri dogovarjanju o ciljih in tempu razvoja čebelarstva, pri delitvi ustvarjenega dohodka ter sodooloča o načinu in pogojih svojega gospodarskega sodelovanja z DE ga sodelovanja z DE Kooperacija.

Nadalje ima kooperant pravico, da voli in je voljen v organe DE Kooperacija oziroma delegiran v centralni Delavski svet Medexa.

Vsakemu kooperantu so pa zagotovljene še druge pravice, ki jih bo podrobneje opredelil Poslovnik. Na vsak način pa so zagotovljene in garantirane pravice premoženjsko pravne narave, ki izhajajo iz njegove lastnine. Torej kooperantu je zajamčeno, da bo sredstva s katerimi čebelarji zadržal v privatni lastnini.

IZ ZAPISNIKA PRVEGA ZASEDANJA DELAVSKEGA SVETA REORGANIZIRANEGA PODJETJA MEDEX

Na prvem zasedanju delavskega sveta reorganiziranega podjetja MEDEX exp.—imp., ki je bilo 4. februarja 1974 v Ljubljani, sta kot enakopravna člana prisostvovala novoizvoljena delegata delovne enote KOOPERACIJA. Iz zapisnika povzemamo uvodne besede, ki sta jih izrekla na tem zasedanju.

»Misliiva, da lahko govoriva v imenu vseh čebelarjev — kooperantov, pa tudi ostalih čebelarjev — pridelovalcev. V njihovem, pa tudi v lastnem imenu, najlepše pozdravljava ostale delegate tega najvišjega organa naše delovne organizacije. Obenem se najlepše zahvaljujema tako vodstvu podjetja, kakor tudi dosedanjim samoupravnim organom, ki so začeli in izpeljali tak način sodelovanja med čebelarji — pridelovalci in svojo delovno organizacijo, kot je ustanovitev delovne enote KOOPERACIJA,

ki bo po svoji statutarni vlogi lahko najbolje in najučinkoviteje zastopala ne le samo interese kooperantov, ampak tudi interese ostalih čebelarjev.

S tem smo seveda zastavili šele prvo brazdo. Pred nami pa je že velikanska nezorana ledina, ki smo se je lotili. Treba bo še veliko dela in truda, predvsem pa pomoči in medsebojnega razumevanja, da bo delo steklo tako, kot si vsi želimo: v obojestransko korist. Pomoč in razumevanje pa nam v največji meri in najboljši obliki lahko zagotovite vi, kot najvišji samoupravni organ naše organizacije združenega dela. V takem prepričanju apelirava na vas in ostale delegate, da čim izdatneje podprete vse načrte in pobude, katerih se bo loteval tako svet kooperacije kakor tudi ostali organi in posamezni kooperanti.«

Marija Bitenc

INFORMACIJE PO TELEFONU

Katere čebelje pridelke in v kakšnih količinah bo letos odkupoval Medex?

Odgovarja MAKS GREGORC, direktor komercialnega oddelka:

Poleg neomejenih količin medu vseh vrst, bo v sezoni, ki je pred nami, Medex odkupil tudi neomejene količine cvetnega prahu iskopanca in matičnega mlečka od svojih kooperantov, od ostalih čebelarjev pa po potrebi. Od nekaterih kooperantov bo odkupil tudi nekaj cvetnega prahu osmukanca.

V preteklem letu je Medex organiziral posvetovanje kooperantov o pridelovanju cvetnega prahu in matičnega mlečka združeno z demonstracijo pridelovanja na licu mesta. Ali namerava Medex tudi letos organizirati podobno posvetovanje?

Odgovarja KASTELIC LOJZE, vodja Sveta kooperantov:

Podobno posvetovanje, združeno z demonstracijo pridelovanja, pripravljamo letos v Prekmurju. Datum in kraj posvetovanja bomo določili, ko bomo glede na pomladni razvoj približno ugotovili, kdaj se bo pridelovanje matičnega mlečka lahko začelo. O tem bomo pravočasno obvestili kooperante v BILTENU. V kolikor pa za to ne bo časa, bomo obvestili kooperante pismeno. Kdor se za napovedano posvetovanje še zanima, naj bo v tozadevnem stiku z komercialnim oddelkom Medexa, ki bo posvetovanje organiziral, pa bomo tudi njega obvestili.

(Uredništvo BILTENA naproša vse kooperante, kakor tudi ostale čebelarje, ki jih karkoli zanima, kar bi spadalo v rubriko INFORMACIJE PO TELEFONU, naj pošljejo svoja vprašanja na naslov: MEDEX exp.—imp. — Uredništvo BILTENA — Miklošičeva 30 — 61000 Ljubljana.)

KOOPERANTI NAM PIŠEJO, SPRAŠUJEJO, MI ODGOVARJAMO

Kooperant PAVLIN Mirko iz Semiča piše, da se spričo vse večjih stroškov pri prevozi, kateri se bodo po njegovem, zaradi podražitve nafte, še stopnjevali, kmalu res ne bo več splačalo čebelariti na med. Rešitev vidi v preusmeritvi čebelarjenja na pridelovanje matičnega mlečka in cvetnega prahu. Da to ni tako težavno in zapleteno, navaja primer, kako so mu v lanskem letu njegovi 11 in 13 let stari hčerki med počitnicami, poleg svojih zabav, nakopali čez 40 kg iskopenca...

S takim pisanjem se v celoti ne strinjamo! Pridelek medu je in mora ostati osnovni cilj čebelarjenja vsaj v krajih, kjer so za to pogoji. Bela krajina je zaenkrat še zanesljivo med takimi kraji! Popolno preusmeritev priporočamo le v krajih, kjer je pridelovanje medu zaradi onesnaženja okolja skoro povsem onemogočeno. Tudi prevoze čebel ne bi smeli opustiti! Ko jih čebelarjev žep ne bo več zmogel — in to je v glavnem že — bo treba tako ali drugače izposlovati pomoč od družbe. Najbrž pa bi bila najboljša pomoč v lastni organiziranosti čebelarjev prevaževalcev. Obveščanje, skupinski prevozi, samopomoč, rizično zavarovanje, so le nekatere

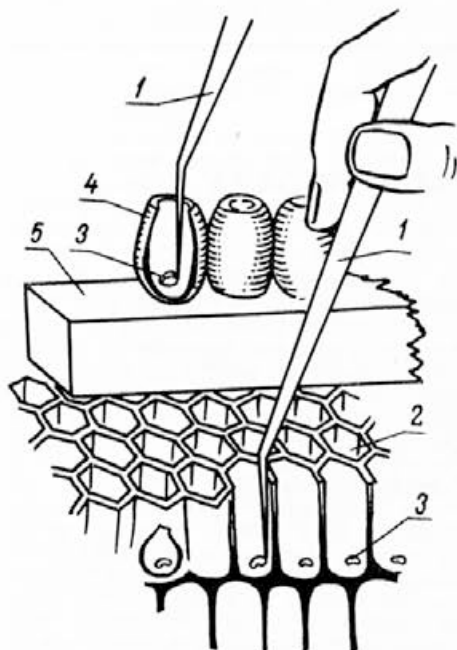
oblike take organiziranosti, s katerimi se bo morala slej ko prej spoprijeti tudi pospeševalna služba pri DE kooperacija OZD MEDEX exp.—imp.

Sicer pa priporočamo, da tisti čebelarji, ki bodisi doma ali s prevozom čebel upajo na pašo, načrtujejo pridelek matičnega mlečka in cvetnega prahu kot vzporedni oziroma dopolnilni pridelek, ne bi bistveno zmanjšal pridelek medu.

Čeprav razpolagamo s podatkom, da je 12 letno dekletce (Zupančič Dragica iz Vrhpeča pri Mirni peči) sama nakopala preko 60 kg iskopenca v eni sezoni, nas sporočilo, da so tvoje hčerke dosegle tak uspeh pri iskopavanju, ki je tudi po našem mnenju izreden, veselo preseneča in veseli. Radi bi jih predstavili ostalim otrokom naših kooperantov, ter na ta način tudi pri njih vzbudili veselje in zanimanje ne samo za iskopavanje, ampak tudi za ostalo pomoč staršem pri njihovem delu pri čebelah; za pomoč, ki utegne biti zlasti pri pridelovanju cvetnega prahu in matičnega mlečka zelo pomembna in dragocena. Prosimo za njihovo sliko, ki jo bomo radi objavili!

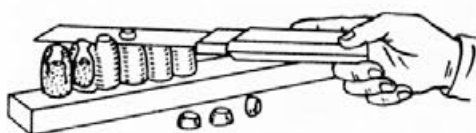

Del udeležencev na lanskeletnem posvetovanju Medexovih kooperantov o pridobivanju matičnega mlečka in cvetnega prahu v začetku maja v Vitrčah

Risba 5

Vsajanje ličink: 1 — lopatica, 2 — sat z ličinkami, 3 — ličinke, 4 — umetni matičniki

Risba 6

Spodrezovanje matičnih pokrovčkov olajša jemanje mlečka iz matičnikov

čink v odprtem matičnem mlečku znižuje njegovo kvaliteto.

Matični mleček jemljemo iz matičnika s pomočjo posebnega aparata, ki je grajen na načelu vakuumu. Napravo je pa možno priključiti k vakuumski črpalki na električ-

ni pogon, če se matični mleček pridobiva v več kot 30-tih družinah in kjer proizvodni proces temelji na metodi tekočega traku. Če pa nimamo posebnega aparata, potem jemljemo matični mleček s koščeno, leseno ali plastično lopatico dolžine 20 cm, ki je na enem koncu zaobljena s širino 4 mm. Drugi priostreni konec pa uporabljamo za odstranjevanje ličink iz matičnikov.

Dobljeni mleček iz matičnikov filtriramo, ker ga je treba očistiti ostankov, ki lahko ostane od ličink, voska ali pa matičnikov. Filtriramo pa mleček skozi sito iz svilenih ali tankih plastičnih niti. Po filtriranju ga je treba hraniti v dobro zaprtih temnih steklenicah iz nevtralnega stekla po 100 do 500 g v vsaki posodi in sicer pri znižani temperaturi 0–4°, na suhem in temnem prostoru. Pod takšnimi pogoji je možno hraniti matični mleček tudi leto dni, ne da bi trpel na svoji kvaliteti.

Vsa opravila, ki so zvezana s pridobivanjem matičnega mlečka, izvajamo v neoporečnih sanitarno-higienskih pogojih. Pri pomočke in vse orodje moramo sterilizirati.

Pri nadaljnjem koriščenju vzrejne družine za pridobivanje matičnega mlečka izvedemo ustrezno reorganizacijo obeh oddelkov v panju, v umetne matičnike pa spet presadimo žerke. Prenos žerk moramo pa opraviti v 30 minutah po pobranem mlečku, dokler se še ni posušil mleček na stenah matičnikov. V tem času presadimo novo serijo ličink. Pokvarjene matičnike zamenjamo z dobrimi.

Okvirje z matičniki namestimo v istem redu, kakor poprej. Take operacije si sledijo vsake tri dni v teku vse aktivne sezone, ne da bi pomembno oslabil čebeljo družino. Razumljivo je, da daje družina, ki jo koristimo vso sezono za pridobivanje mlečka, manj medu in voska.

Z uporabo tehnologije, ki smo jo opisali v tem sestavku, je možno dobiti pomembno količino matičnega mlečka. Seveda pa količina zavisi od živalnosti družine, izkušnosti, tehnične in strokovne ravni čebelarja, od pašnih razmer in vremena.

Iz ruščine (Pčelovodstvo, številka 3/73) prevedel

Martin Mencej

O PROTISLOVJIH NAŠIH AVTORJEV

IVAN KRAJNC

Zelo nerad se lotevam naslovne teme, vendar, ker sem bil posebej zaprosen z dopisom uredništva, bom poskušal tudi na to odgovoriti.

Stane Sever je bil naš veliki umetnik. Kritizirali so ga tisti, ki v svoji igralski karieri niso nikoli uspeli, še manj pa kaj pomenili. Na žalost gre v življenju vse po enakem kopitu. Tisti, ki se trudijo, da bi stvarjem prišli do dna, vedno dobijo za plačilo samo ne-hvaležnost.

Od prvega mojega srečanja s čebelami do danes je minilo mnogo let. Ves ta čas sem bral razno literaturo naših in tujih avtorjev. Mnogo sem po možnosti preizkušal. Vse to me je stalo dosti truda, volje, časa in denarja, vendar nisem nikoli za tem žaloval. Pridobil sem si solidno znanje in izkušnje s čebelami, ki sem jih vedno rad zapisal. V tem sem našel veliko veselja brez težnje, da bi postal domišljav. Človek je družbeno bitje, zato je dolžan svoje izkušnje posredovati drugim.

V Slovenskem čebelarju sem dostikrat zasledil stvari, ki so mi bile tuje in nejasne. Z nekaterimi se tudi nisem strinjal. Vedno pa sem hotel takšnim zadevam priti do dna. Večkrat se mi je to posrečilo, če pa se mi ni, sem svoje mnenje, ne da bi koga prizadel, napisal. Vsako mnenje se lahko različno publicira in ista stvar se v popačeni obliki lahko hote ali iz neznanja različno prikaže in po svoje tolmači. Dobri čebelarji sem vedno rad poslušal in se zavedam, da nekaterim preprostim ljudem naše družine ne segam do kolen, ter si zaradi tega nisem nikdar domišljal, da sem kak poseben strokovnjak.

Tovariši, ali je vseeno, če čebelja družina junija, ko je v panju toplo in ogromno število čebel, nabere 3 do 4 kg medičine, ali če to stori že oslabela koncem septembra. Poglejmo družino, ki si ni nabrala potrebne zimske zaloge v jesenskem času. Če bi takšni družini nastavili sod medu pred žrelo panja,

ne bi pobrala toliko kot v juniju na paši srednje močna družina. Res je, da smo dodajali družinam nekoč velike količine sladkorne raztopine za zimsko zalogo naenkrat, vendar to ni bilo niti gospodarno, še manj pa zdravo za čebele. Lahko da zaradi drugih ugodnih pogojev ni zaradi tega bilo škodljivih posledic, koristilo pa prav gotovo ni čebelarjem.

Če vzamemo v roke kemijo in pogledamo, kako nastaja iz trsnega grozdni in sadni sladkor (iz disaharidov monosaharidi), dobimo med pod vplivom majhne toplote in redke kisline. Torej že oslabele družine pri znatno nižji temperaturi pred samo zimo res nimajo toliko toplote in toliko želodčne kisline, da bi kvalitetno predelale več kot 1 liter sladkorne raztopine.

Gospodarna plat tega početja pa nam kaže, da čebel preveč fizično ne prizadenemo in da one v času krmljenja pridno donajajo cvetni prah, ga mešajo z zimsko zalogo in skladiščijo beljakovine za zimo in zgodnjo pomlad. Seveda pri tem se poraja mladi rod čebel, stare bolne pa se z delom uničijo.

Vprašanje, zakaj dodajati čebelarjem raztopino v razmerju 1/1, tj. pol vode in pol sladkorja in ne bolj gosto. V naravi čebele dobivajo medičino v zelo redkih koncentracijah in čebelja prebavila so ustvarjena za predelavo redkejših nektarjev. Čebelar, ki jim primanjkuje voda, živijo trikrat manj časa kot tiste, ki imajo dovolj vode. Poglejte, da na hovejih pašah čebele množično propadajo. Mana je trda in v gozdovih v poletnih pripekah vode ni. Ugotovljeno je, da čebelnjak s 50 čebelnimi družinami porabi v tednu dni 200 litrov vode. Kaj je potem tisto vedro vode, ki ga ali pa ne prinese prizadevni čebelar včasih tudi stotinam družinam čebel na kupu, medtem ko se po navadi drugi za ta problem ne zmenijo. V Gorskem Kotaru, kjer je dovolj vode, bera na hoji čebel ne prizadene. Razen tega imamo medove večje specifične teže in

gostote ter redke medove. Kilogram za-
užite hrane sprošča v organizmih čebel
liter vode. Za zgodnji spomladanski
razvoj pa res ni vseeno, če čebele ob-
čujejo z naravo zaradi donajanja več
ali manj vode.

Ako so pogoji za izbruh nose me ugo-
dni, bo prav gotovo bolj prizadeto ti-
sto čebelarstvo, ki ima v panjih slabo
predelano zalogo hrane, medtem ko bo-
do mnoge težave prihranjene tistim, ki
imajo v panjih zdravo zalogo hrane;
zato je absurdno omenjati rekordne do-
nose spomladanskih paš in jih primer-
jati z jesenskim krmljenjem čebel za
zimsko zalogo.

Rad bi še omenil, da potrošniku, ki
bo kupil med, iztočen od nepredelane
zimske zaloge, ne bo vseeno, če namesto
medu kupi navaden sladkor. Pri prvem
točenju se temu ni moč izogniti, zato
pa prav gotovo takšen med ne more
biti v ponos nobenemu vestnemu člo-
veku, še manj pa dobremu in pošte-
nemu čebelarju.

V tem članku nisem povedal nič no-
vega. Vse to je bilo v Slovenskem če-
belarju že objavljeno, samo zapomniti
si je treba, kje in kaj kje piše. Celo za-
pisati si je marsikaj potrebno. Nihče
ni proti našim prednikom čebelarjem,
ki so še danes stebri našega čebelarst-
va, vendar naj omenim, da npr. Anton
Znideršič ni mogel prav ničesar vedeti
o vitaminih in hormonih, ker takrat, ko
je on živel, še niso bili poznani. Dalje
naj bi omenil, da se v medu nahaja tež-
ka voda ali difterij, ki se uporablja v
atomske fiziki. Tega še današnji čebe-
larji ne vedo, čeravno sem o tem pisal
v našem glasilu že dvakrat. Difterij je
nujno potreben pri presnavljanju v or-
ganizmih (metabolizem). Za vzgojo
zdravega rodu v panju je potreben med
zato, da dobimo zdrave čebele, ki so
dobro in pravilno raščene in bodo poz-
neje sposobne, dobre in pridne delavke.
Nepredelana raztopina sladkorja pa
menda res nima vseh tistih sestavin v
sebi kot dober med. Torej čebelarji, pri-
poročajte mladim materam, naj same
in njihovi otroci uživajo dosti medu,

da bo mnogo manj bolnih in pohablje-
nih.

Kako se spravijo čebele iz oboda me-
dišča pod matično rešetko pa vendar ni
nobeno odkrivanje Amerike in po mo-
jem ne sodi v članek na str. 299 1973.
Omelo in dim čebelarji poznajo že iz
davnine.

Vsak čebelar sam čebelari s svojimi
čebelami in ni nujno, da vse kar je na-
pisanega posnema, če ni to njemu in
kraju primerno. Sam imam npr. poleti
in pozimi čebelne družine v plodiščih,
ne da bi pokrili kdajkoli matično re-
šetko in ne da bi iz medišča odstranil
satovje. Meni to odgovarja in nihče na
svetu me ne bo prepričal, da je tu kaj
narobe. Iz medišča se vso zimo čebele
dražilno krmijo, zrak nad čebelami v
medišču je kot odeja, ki vzdržuje v pa-
nju enakomerno temperaturo, satovje
ne plesni in delo s čebelami je enostav-
no, še največ pa je to zelo praktično,
ker imam vse v panju in mi ni po-
trebno nobeno skladišče za satovje. Še
nikoli nisem opazil, da bi zaradi tega
čebele nazadovala. Vedno čebelarim z
močnimi družinami in me je očitek
enega ljubljanskih čebelarjev, da so mu
večše požrle samo zaradi mene vse sa-
tovje itd., zelo začudil, ker mene tam
zraven ni bilo. Če kdo čebelari s sla-
bejšimi družinami, si tega ne more pri-
voščiti; zato mu ne priporočam, da bi
po mojem načinu prezimoval svoje če-
bele.

Na žalost se čebelarji nikoli ne stri-
njamo. Vsak bi rad nekaj odkril. Sam
sem taka prizadevanja že davno opu-
stil. Sodim, da je v čebelarstvu že mar-
sikaj odkrito in dobro preizkušeno, za-
to opravi bolje tisti, ki samo posnema.
Tov. Katalinič v svoji knjigi pravi, da
smo čebelarji enotni le tedaj, ko stoji-
mo za svojimi panji, pri opravljanju
čebel. Mogoče je prav tako, vendar sam
menim, da je naša konservativnost slo-
vensko čebelarstvo postavila v drugo
vrsto; zato glejmo, da ne bomo zdrk-
nili na rep, ker tisto kar je držalo
pred 50 leti, je le malo preveč zasta-
relo.

ŠE ENKRAT: ODSTRANJUJMO NASPROTJA

I. ŽUNKO

V Slovenskem čebelarju smo v zadnjih letih lahko nekajkrat prebrali, nazadnje na strani 17/74, navodilo in priporočilo za odvzemanje cvetnega prahu čebelnim družinam. Nekateri sklepamo, da ima pri tem svoj delež tudi Medex, zato se nam zadeva zdi bolj komercialnega značaja. Na strani 236/71 pa lahko med drugim preberemo: "... nakopano obnožino pa prodaja po 100 N-din za kg, ne ve pa, da bi mu ta obnožina prinesla pri spomladanskem razvoju cel tisočak ali pa še več, ne pa samo stotaka..." Njegovo trditev glede obnožine v panjih podpišem z obema rokama na podlagi lastnih izkušenj. Obnožine v panju ni nikoli preveč, v nobenem primeru je pa ne moremo odvzeti v panju kar po več satov hkrati, kakor se to na nekem mestu priporoča; kdor je pa že to počel, je počel samo enkrat.

Uredništvo Slovenskega čebelarja ni glede tega izreklo končne sodbe, kar je edino pravilno, ker čaka, kaj bo prinesla polemika. Če pa polemike ne bo, bo ostalo moje vprašanje brez odgovora. Ostala pa bodo protislovja, mi, pouka potrebni, pa še vedno ne bomo vedeli, koga naj poslušamo.

Pripis uredništva

Da tovariš Žunko ne bo v skrbeh in ostal brez odgovora, smo naprosili člana uredniškega odbora Slovenskega čebelarja, da napiše podkrepljen odgovor, ki ga bomo priobčili v prihodnji številki.

KAKO ČEBELA SLIŠI

DUSAN MERCINA

Pri mnogih živalih se opaža glede sluha nekaj svojstvenega; izvzete so več ali manj udomačene živali, ker so pod vplivom človeka. Lastnost sluha pri živalih v naravi je, da registrirajo oziroma postanejo pozorne na tiste šume in glasove, ki po njihovem nagonu pomenijo nevarnost. Za druge glasove se skorajda ne zmenijo.

Nekaj podobnega opazimo tudi pri čebeli. Vsem nam je znano še iz šolskih klopi, kako nastane glas, šum, pok, ropot itd. Vse to se prenaša naprej z valovanjem zraka ali tresljaji raznih predmetov in podobno.

Verjetno je že marsikateri čebelar opazil, ko je držal sat v rokah, da pri glasnem govorjenju, če ni bil z usti obrnjen proti satu, čebel ni vznemirjalo. Včasih so se pa vseeno naenkrat razburile. To nam nekaj pove. Za pojasnilo vzamem primer iz akustike. Če zakričimo več različnih glasov v kitaro, bo ta ali ostala nema ali vrnila enak glas, če smo zadeli akord vseh strun.

Pri čebeli je v bistvu podobno. Kadar je valovanje ali tresljaji v določenem številu, kar za čebelo pomeni nevarnost, je takoj pozornost in priprava za obrambo tu. Kadar čebelar pri pregledovanju satov ne hote pritisne kakšno čebelo, pusti le-ta določen glas, kar drugim pomeni nevarnost. Prav tako tudi za čebelarja pomeni nevar-

nost, kadar ga razdražena čebela s posebnim zujanjem obletava; to malo nervira, ker se vsak boji, da se bodo še druge razdražile.

Tudi petje matice povzroči nemir, nikakor pa ne nevarnosti. Po nekakšni analizi bi lahko delili glasove pri čebelah v dobre, slabe in nepomembne.

Če bi človek oponašal čebelje glasove do potankosti, bi dosegel enak rezultat kot kadar te glasove daje čebela.

Nekdaj so imeli nekateri navado, da so ob rojenju tolkli po raznih pločevinastih posodah ali starih kosah, drugi so zopet metali pesek ali zemljo, škropili z vodo in podobno. Vse to je bilo več ali manj čirčara. Lahko je bilo tudi naključje, da so povzročili take tresljaje, ki so za čebelo pomenile nevarnost. Tako so roj le prepodili, ne pa umirili. Z metanjem zemlje so čebele le mučili in utrujali, če že niso tudi katere pobili.

Grmenje v daljavi čebel še ne prepodi s paše. Če pa je grom ali strela v bližini, takoj odlete proti svojemu domu. Zadovoljno brnenje čebel na dobri paši enako privabi mimoletelce kot vonj.

Mislim, da ne bo odveč, če bi tudi čebelar upošteval malo teh okolišnin o čebeljem sluhu.

ALI JE OGLJIKOV DIOKSID ŠKODLJIV ČEBELAM ALI NE

IVAN KRAJNC

Opazil sem, da čebelarji mislijo, da je čebelum ogljikov dioksid zelo škodljiv. Razen tega sem v hrvaškem glasilu »Pčela« na strani 222 iz leta 1973 lahko prebral, da je celo strupen. Ker se sam s to trditvijo ne strinjam, bi rad v tem članku povedal o tem svoje mnenje.

V naravi dobimo čebelne družine po duplih in v raznih luknjah v skalovju ali zemlji. Še nikoli se ni zgodilo, da bi taka čebelna družina imela žrelo v spodnjem delu svojega prebivališča. Žrelo pri teh družinah je vedno na zgornjem delu. To dejstvo je dalo povod, da so raziskovalci v Ameriki in v Rusiji izdelali panj, ki je imel odprtino od vrha do dna panja. Vso odprtino so čebele zadelale z zadelavino. Pustile so pa odprtino le ca. 10 cm pod gornjim robom panja. Ta odprtina je čebelum služila za izletno žrelo, torej ravno tako kakor čebelum v naravi.

Vendar raziskovalcem to ni bilo dovolj; zato so vzeli dve epruveti, v kateri so dali po enako število mladih čebel enake starosti. Eno steklenko so popolnoma zamašili tako, da do zaprtih čebel ni mogel priti sveži zrak. Drugo epruveto pa so zaprli z žično mrežico tako, da čebele niso mogle pobegniti, vendar pa je zunanji zrak lahko neovirano prihajal v notranjost same steklenke in so tako čebele imele normalne pogoje za dihanje. Opazovali so, katere čebele bodo dalj časa živele. Neverjetno, vendar pa resnično; čebele brez zraka so preživele tiste, ki so imele normalne pogoje dihanja.

Vprašajmo se, kaj se dogaja v čebelji krogli v času zime? Konec novembra, ko začne zemlja zmrzovati, začne tudi za čebele borba za življenje. Med satovjem se stisnejo v obliki krogle. Čim hladneje postaja, tem bolj se stisne krogla. V notranjosti krogle kaj hitro čebele porabijo kisik, ostane jim pa ogljikov dioksid, ki ga izdihavajo. Slednji čebele omami. V tem, rekli bi pol mrtvem stanju, čebele ne presnavljajo in ne uživajo hrane. Torej se v tem času ne starajo, življenje pa se jim s tem podaljšuje, kar pa ne velja za čebele, ki so ob robu same krogle. Na ta način nam je lahko jasno, zakaj čebela v zimskem času živi 7 mesecev, poleti, v času medenja, pa le 4 tedne. V letni sezoni čebela takorekoč zgori kot trska — zaradi velikih naporov mora uživati mnogo hrane, a hrana je ogljikov hidrat, tj. gorivo, ki daje toploto. To gorivo se spaja, kakor vsa goriva na svetu, s kisikom. Ostane razen dela še oglji-

kov dioksid. Vsa goriva: npr. bencin, petrolej, les, moka, med, sladkor itd., so ogljikovi hidrati, tj. vskladiščena sončna energija.

Iz prednjega lahko tudi sklepamo, zakaj so živa bitja ob ekvatorju tankih teles in dolgih okončin, medtem ko so na severu značilna debela in okrogla telesa z zelo kratkimi okončinami. Od vseh geometrijskih teles ima krogla pri enaki prostornini najmanjšo površino in zaradi tega najlažje zadržuje toploto. Z večanjem krogle se sorazmerno manjša njena površina. Čebele južnih krajev imajo tudi neprimerno daljše rilčke in lahko pridejo do nektarja v globokih cvetnih čašicah, medtem ko je to čebelum severnih krajev oteženo.

Če dalje pomislimo in se vprašamo, zakaj slabiči spomladi nikakor ne napredujejo, čeravno pojedjo čez zimo neprimerno več hrane kakor močne družine, merjeno na posamezno čebelo, je odgovor jassen. Krogla zimske gruč takih družin je majhna, a površina krogle, kakor smo zgoraj omenili, je sorazmerno z močno družino mnogo večja. Praktično lahko rečemo, da so vse čebele tvorile preko vse zime površino krogle in so uživale hrano vso zimo. Pri močni družini se za to dolžnost čebele stalno menjajo. Zato čebele slabiča predčasno dogorijo in so spomladi starke, ki čakajo samo na smrt, a v postelji starcev ni rojstva, marveč samo bolezen in neizogibna smrt. Te čebele ne morejo dati matici niti mladičem potrebnega mlečka. Svoje telesne beljakovine so porabile za prebavo hrane v obliki želodčne kisline. Vse beljakovine sestojijo iz ca. 25 in več amino kislin. Da je to tako, se lahko prepričamo v zelo ostrih zimah, ko pade temperatura pod 30° C. Če pridemo v takem mrazu do čebelnjaka, vidimo, da čebele bučijo kakor da bi medila akacija. Hud mrz prodre v čebeljo kroglo in čebele morajo v tem času uživati mnogo hrane in s tem ustvarjati potrebne kalorije za samoohranitev. Rusi čebele zakopljajo v sneg ali pa jih prenesejo v kleti, medtem ko Amerikanci na Aljaski družine uničijo, a za prihranjeni med spomladi kupijo na Floridi ali v Kaliforniji paketne čebele z mladimi maticami. V teh predelih bi čebele porabile pozimi preveč hrane, če bi sploh preživele.

Normalna družina porabi vse leto 80 do 100 kg hrane. Vsa ta hrana je gorivo. Ravno pozimi, ko ml toplokrvci porabimo največ toplote, porabi čebela najmanj hrane.

Dokazano je tudi, da so v pradavnih časih nekateri ljudje živeli neverjetno dolgo časa. Živeli so v jamah brez zraka, medtem ko moderni človek v super modernih stanovanjih in ob obilni hrani dogori zelo zelo hitro.

Ozrimo se še na vprašanje, kako so mogle čebele v naravi preživeti tisočletja v duplih? Odgovor je zelo preprost. Vsako deblo je sestavljeno iz slojev — letnic, skozi katere ne more prodreti mraz, samo žrelo pa čebele zamašijo s svojimi telesi kot to napravijo pri nakladnih panjih, če čebelar pozabi odprtino notranjega pokrova jeseni zapažiti.

Da bi čebele potrošile čim manj hrane, v novjšem času moderna čebelarstva spodnje žrelo zaprejo tako, da se v panju

nabere čim več ogljikovega dioksida. Slednji je težji kakor zrak. Čebele izdihavajo ogljikov dioksid, ki pada na dno panja. Pri tem se čebele omamijo, ne uživajo hrane in se ne starajo. Zgornje žrelo se mora odpreti, da lahko iz panja uhaja vlaga. Normalna zima nikakor ne ogroža družine v panju. Za družino je največja nevarnost vlaga. Vsak kilogram zaužite hrane v panju sprošča 1 liter vode in ta voda, kot vodni hlapi, lahko pride iz panja le skozi gornje žrelo. Čebelar, ki želi pri močnih družinah zgoden razvoj družin, mora odpreti spodnje in zgornje žrelo panja.

Iz vsega zgoraj navedenega torej lahko trdim, da ogljikov dioksid igra pri čebelah zelo važno vlogo in da v normalnih razmerah čebelam več koristi kakor škoduje.

VABILO

Čebelarstvo društvo Maribor in okolica bo imelo svoj redni dvoletni občni zbor v nedeljo, dne 10. marca 1974 ob 8. uri v prostorih Ekonomske srednje šole, Kidričev trg 3. Udeležba je za delegate obvezna.

OBVESTILO

Člane družine in čebelarstvih krožkov obveščamo, da bo predavanje o medovitih rastlinah, dne 17. 3. 1974, ob 4. uri v Domu upokojencem v Laškem.

Čebelarstva družina Laško

KUPIM

večje število naseljenih AŽ panjev. Stanko Vukosav, 61000 Ljubljana, Kajuhova 4. večjo količino suhih čebel ali zalego za AŽ panje. Ponudbe naslovite: Dasen ing. Čagljevič, Rašiška 3, 61000 Ljubljana.

Odkupim glasilo Slovenski čebelar, letnik 1964, razen št. 1; letnik 1965 št. 1—9, letnik 1967 komplet, 1968 komplet, 1969 komplet, letnik 1972 številke 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10 in 12 ter čebelarstvo panjsko tehniko. Jože Rotar, Črtomirova 11, 61000 Ljubljana.

Kupim lipove deske, 25 mm in več družin (po možnosti na satju). Vito Komac, Zaloška 222, 61260 Ljubljana-Polje.

Kupim 20 dobro ohranjenih AŽ panjev na 10 satov z zdravimi družinami. Stefan Bratuša, Mlinska 26, 62000 Maribor.

PRODAM

Prodajam tehniko in kante za med. Emilija Bajc, Bitnja 21, 66255 Prem.

Prodajam 70 panjev pet satarjev s pitalniki. Panji so pripravljeni za prezimovanje rezervnih družin. Drago Kos, Ljubljana, Titova 201.

Ob poti z Bleda
na Pokljuko je
čebelnjak, poleg
njega pa stoji
izrezljan panj.
Čebelnjak in panj
sta atrakcija za
tujce, ki se tu
ustavljajo
in občudujejo. Le
naše oko je zaprto
in niti ne vemo za
lastnika. Zato ga
prosimo, da nam
sporoči svoj naslov

Ta panj zagotovo
spada v čebelarski
muzej v Radovljici.
Muzealci pozor!

Po dnevnem poročilu Republiške veterinarske uprave za čas od 16. I. 1974 do 31. I. 1974 se stanje čebelnih kužnih bolezni od zadnje objave ni spremenilo.

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA

»Temeljni zakon o ukrepih za pospeševanje živinoreje in o zdravstvenem varstvu živine (Uradni list SFRJ št. 16/65) določa v drugem odstavku 32. člena, da se določbe tega zakona o varstvu živine nanašajo med drugim tudi na čebele.

V 53. členu citiranega zakona je določeno, da je nakladanje, razkladanje in prekladanje živine, ki se na prevoznih sredstvih odpravlja izven občine, dovoljeno, če pošiljko pregleda pristojni veterinarski inšpektor.

Odredba o preventivnih ukrepih proti določenim živalskim kužnim boleznim za leto 1974 (Uradni list SRS št. 45/73) določa v 15. členu, da se na pršičavost pregledajo čebele družine, ki jih vozijo na pašo. Vzorec čebel mrtvic mora biti poslan na preiskavo v času od 1. 11. 73 do 30. 3. 1974.

Seznanjeni smo, da čebelarji prinašajo ali pošiljajo v laboratorijsko preiskavo na pršico skupne vzorce čebel, ki so jih vzeli sami tj. brez prisotnosti oziroma vednosti pristojnega veterinarskega inšpektorja.

Prosimo, da obvestite vse čebelarje, da izvidi tako odvzetih vzorcev ne obvezujejo veterinarskega inšpektorja, da dovoli prevoz čebel.

Da ne bo nevšečnosti pri nakladanju čebel, prosimo, da čebelarji zberejo skupni vzorec čebel za preiskavo v prisotnosti oziroma z vednostjo pristojnega veterinarskega inšpektorja.«

OBVESTILO

Obveščamo čebelarje — zlasti prevažalce čebel na pašo, da bo v soboto, dne 16. 3. 1974 ob 9. uri sestanek v dvorani Krajevne skupnosti Kolodvor, Moša Pijskega 22, dvorišče levo. Na sestanku bo več referentov poročalo o problemih, ki so v zvezi s prevažanjem. Po razpravi bodo sprejeti tudi sklepi, ki naj bi jih dostavili pristojnim družbenim in državnim organom.

Tajništvo

ČEBELARSKO DRUŠTVO KANAL-BRDA VABI

vse čebelarje in mladino, ki ima veselje do čebelarstva, na V. redni občni zbor čebelarskega društva Kanal-Brda, ki bo v nedeljo, dne 17. marca 1974 ob 14. uri v osnovni šoli v Kanalu.

Takoj po občnem zboru bo predaval tov. Janez Kastelic, vodja trgovine s čebelarskimi potrebščinami »O PRIDELOVANJU CVETNEGA PRAHU, PROPOLISA IN MLEČKA«. Po občnem zboru pa bo na željo udeležencev zastopnik Medexa pojasnil še druge podrobnosti.

Vabimo vse člane našega društva, da se občnega zbora udeležijo, ker bomo razpravljali in sprejemali sklepe o zelo važnih in pomembnih zadevah za napredek našega čebelarstva.

Po zboru bo na istem mestu društvo priredilo vsem udeležencem zbora zakusko, žejo pa bosta gasila pristna briška rebula in merlot.

KRANJSKE ČEBELE IN NAKLADNI PANJ

Čebelarji v Tahovu pet let čebelarijo v več kot 3000 nakladnih panjih. Njihove izkušnje potrjujejo, da je rojivost čebel v teh panjih minimalna. Pomembno pa je, da čebelam pravočasno dodajo naklade in tako povečajo prostornino panja za intenzivno gradnjo satnic in gradilnih satnikov.

Kranjske čebele, ki jih tu gojijo, so zelo občutljive na velikost prostornine panja. Ker imajo buren spomladanski razvoj, potrebujejo veliko prostora, da lahko popolnoma razvijejo svoje sposobnosti.

Nakladni panj, ki ga omenjajo, je najlažji panj v Češkoslovaški, saj tehta s tremi nakladami 30–35 kg, medtem ko ostali panja tehtajo do 50 kg.

Včelařství 4/1973

L. K.-n.

FEROMONI IN OBNAŠANJE NEKATERIH KOŽOKRILCEV

Avtorica se že desetletja uspešno ukvarja z raziskovanjem feromonov pri čebelah, pri tropskih čebelicah brez žela in pri čmrcljih. Na podlagi svojih izkušenj in ob dobrem poznavanju zadavne literature je sestavila pregleden seznam vseh doslej objavljenih raziskav o feromonih in o njihovem pomenu, se pravi, kako vplivajo na čebele in druge kožokrilce. Po splošno priznani opredelitvi, ki sta jo postavila KARLSON in BUTENANDT, so feromoni »take snovi, ki jih žuželka izloča iz telesa; prevzame pa jih druga žuželka iste vrste, pri tej žuželki pa sprožijo določene reakcije, ki vplivajo na njihovo delovanje in fiziologijo«. V strokovni literaturi se uporabljajo za feromone tudi še oznake: parahormoni, ektohormoni, eksohormoni in telergoni. Avtorica razločuje pet glavnih skupin feromonov: 1. seksualne snovi, 2. alarmne feromone, 3. feromone za markiranje, 4. združevalne feromone in 5. feromone za površje telesa.

Seksualni feromoni so pomembni za ravnanje matic in trotov ob paritvi. Trote privabljajo snovi, ki se porajajo v čeljustnih žlezah in jih matica izloča iz telesa. Te snovi se dajo tudi kemično določiti in sestaviti. To so sestavine fosfolipidov in maščobne kisline. Maščobna kislina je »9-keto-trans-2-decenska kislina« in je istovetna s snovjo, ki jo označujemo tudi z »matično substanco«. To maščobno kislino so kemično že sestavili. Obenem so tudi dokazali, da so vabe, prepojene s to sintetič-

no snovjo, privabljale trote ravno tako kot žive matice ali pa izvlečki iz matičnih glav. Enaka dogajanja pri mravljah in neželatih meliponah dokazujejo, da so feromoni pri žuželkah zelo razširjene in pomembne snovi. Vsem čebelam so iz prakse dobro znani primeri, kako čebele reagirajo na alarmne feromone. Ravno tako dobro poznamo, kako vplivajo na čebele markirni in združevalni feromoni.

Nekatere teh snovi ne nastajajo v glavah žuželk, ampak v žlezah pod hitinjačo ali celo na nogah. Pozornim čebelarjem so dobro znane točno opredeljene poti, po katerih se premikajo čebele, kadar združujemo dve družini. Te ceste so markirale prve čebele s svojimi nožicami. Raziskave pa potekajo še naprej. V zadnjem času se pojavlja že namensko usmerjanje čebel s sintetičnimi vonjavami (geranoli).

Janine PAIN v Apidologie 4/1971, prevedel J. M.

OCENA ROJIVOSTI KRANJSKE ČEBELE

Rojivost zelo vpliva na donos in močno zaposli čebelarja. Rojenje pa ni odvisno samo od pasme, pač pa tudi od prezimovanja, razvoja in vrste paše. Da bi našli čim ustrežnejšo pasmo za dane podnebno-pašne razmere, so v inštitutu za čebelarstvo in nekaterih sovhozih preizkušali tri leta različne pasme čebel. Ugotovili so, da so med vsemi preizkušenimi pasmami najbolj rojive domače čebele (srednjeruske). Med njimi je prišlo v rojilno razporeženje 39,7 % družin. Na drugem mestu so bile kranjske čebele (31 %). Italijanske čebele so sedle na roj s 6,6 % in kavkaške s 6 %.

Čeprav so kranjske čebele v velikem številu sedle na roj, pa jih je rojilo le 9 %. Pri preizkusu so namreč uporabljali protirojilne ukrepe. Od italijanskih čebel je rojila ena družina, medtem ko kavkaške sploh niso rojile.

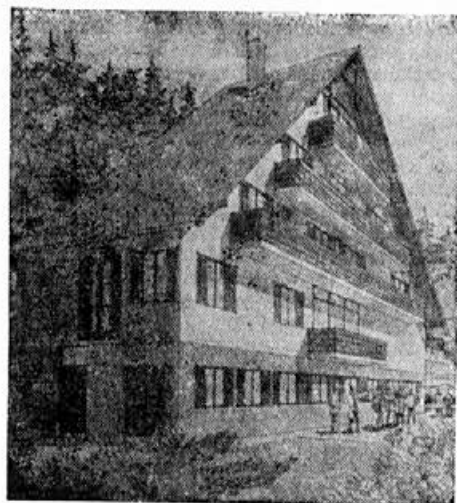
Rojilno razporeženje se pri krajevnih čebelah zmanjša šele pri donosu 0,9 do 1,5 kg na dan, medtem ko kranjske podrejo matičnike pri takem donosu. Tudi ko preneha paša, se pri slednjih ne obnovi rojenje, kar pa ne velja za srednjeruske čebele.

Na osnovi teh dognanj priporočajo za zelo rojive domače čebele in zmerno rojive kranjske čebele protirojilne ukrepe.

Pčelovodstvo 5/1973

L. K.-n.

Iz družstvenega žoljenja

V SKLAD

za gradnjo ČIC so nadalje prispevali:

	din
Skupščina občine Gornja Radgona	500.—
Čebelarstvo društvo Črnomelj (značke)	130.—
Čebelarska družina Sevnica	90.—
Člani Čebelarskega društva Nova Gorica:	
Mila Bergoč	10.—
Dominik Gregorič	10.—
Leopold Lozar	10.—
Dušan Saksida	10.—
Roland Stanta	10.—
Just Stanta	10.—
Marjan Bratina	10.—
Valentin Cijan	10.—
Janko Kogoj	10.—
Stanko Murovec	10.—
Alojz Ličan	10.—

Člani čebelarske družine Vojnik:

Ladislav Cmer	30.—
Franc Suholežnik	30.—
Konrad Oplotnik	30.—
Franc Kranjc	50.—
Jože Steničnik	10.—
Franc Golčar	10.—
Ivan Zorko	50.—
Oton Samec	20.—

Jože Slapnik	30.—
Franc Lipičnik	30.—
Jakob Stokovnik	10.—
Karel Stante	20.—
Ivan Samec	30.—
Ludvik Hrastnik	10.—
Albin Zagožen	50.—
Alojz Zagožen	30.—
Filip Jeseničnik	20.—
Jaka Kresnik	50.—
Zvonko Zupnek	30.—
Marija Zorko	105.—
Ivan Golja	100.—
Franc Kolenc	200.—
Martin Jančič	30.—
Ivan Murn	30.—
Ivan Brešan	30.—
Franc Novak	30.—
Anton Pešak	50.—
Herman Blazinšek	20.—
Srečko Čuk	20.—
Ivan Belak	50.—
Zvone Matelič	10.—

Skupaj: 1.215.—

Stane Todore, Ljubljana	55.—
Dušan Mercina, G. Radgona	68.—
Matej Boltežar, Ljubljana	50.—
Silvo Bobnar, Dobrnič	30.—
Janez Jenko, Cerklje/Gor.	50.—
Čebelarska družina Cerklje na Gorenjskem	200.—
Bojan Petan, Krško	25.—
Franc Koritnik, Maribor	500.—
Jože Hribar, Maribor	70.—
Ignac Omahen, Ljubljana	126.—
Čebelarska družina Krško (značke)	275.—
Stanko Kopač, Ljubljana	200.—
Čebelarska družina Pragersko (značke)	20.—
Čebelarska družina Litija (značke)	250.—
Jože Seliškar, Ljubljana	40.—
Gustav Ajdič, Sarajevo	50.—
Stanko Vukosav, Ljubljana	50.—

Člani Čebelarskega društva

Gornja Radgona:
(Skupen znesek že objavljen)

Anton Markovič	50.—
Martin Znidaršič, Črešnjevci	300.—
Rudolf Šafarič, Okoslavci	250.—
Lovro Belak	60.—
Anton Novak, G. Radgona	60.—
Franc Hanc	5.—

Cebelarska družina Kamnik
člani:

Janez Cerar, Tunjice	45.—
Milan Slanovec, Tunjice	30.—
Miro Sanabor, Mekinje	50.—
Jože Bajde, Kamnik	50.—

Cebelarska družina Komenda
člani:

Marija Benda	20.—
Viktor Cibašek	50.—
Janko Grkman	80.—
Franc Grkman	45.—
Franc Ipavec	50.—
Janez Kepic	100.—
Jože Lah	60.—
Alojz Strgar	100.—
Ludvik Štupar	35.—
Matija Skrjanc	100.—

Cebelarsko društvo Zagorje
člani:

Lovro Rokavec	50.—
Franc Zupan	50.—
Franc Ocepek	40.—

Cebelarska družina Skaručna 100.—

Cebelarska družina Ljubljana
člani:

Ladislav Ahačič	100.—
Lojze Kunstelj	5.—
Matija Boltar	50.—
Franc Bosilj	105.—

Cebelarska družina Žiri
člani:

Franc Grošelj	100.—
Franc Tavčar	100.—
Albin Tavčar	50.—
Stanko Demšar	40.—
Jože Jezeršek	20.—
Izidor Demšar	20.—
Leopold Demšar	10.—
Branko Malovašič	10.—
Pavel Pivk	10.—
Anton Čefarin	40.—

Cebelarska družina Laško 335.—

Cebelarska družina Ruše
člani:

Ivan Štemberger	50.—
Srečko Ajgner	30.—
Franc Golob	50.—
Franc Žižek	10.—

Karel Srumpf	10.—
Stanko Zidarič	30.—
Pavel Serc	20.—
Milan Kodrič	10.—
Dominik Repolusek	10.—
Janez Ferbežar	30.—
Anton Naveržnik	20.—
Ludvik Kmetič	10.—
Janko Prosenjak	10.—
Jože Grobelnik	10.—
Janko Tibaoth	30.—
Friček Korman	100.—
Avzug Viher	30.—

Cebelarsko društvo Ljutomer
člani:

Anton Topolovec, Kog	50.—
Ciril Rotar, Kog	50.—
Ivan Mlinarič, Kog	50.—
Stanko Rotar, Kog	30.—

Cebelarska družina Velenje
člani:

Ludvik Kerner, Velenje	10.—
Jože Ketiš	35.—
Anton Kumer	10.—
Branimir Per	20.—

Roman Blassin, Maribor	20.—
Ludvik ing. Klun, Ljubljana	100.—
Cebelarska družina Predoslje —	
J. Kovač	80.—

Cebelarska družina Vič
člani:

Jože Mažgon	50.—
Jože dr. Rihar	50.—
Franc Avsec	10.—
Anton Babnik	10.—
Jože Babnik	10.—
Mirko Bernik	10.—
Valentin Bizjan	10.—
Franc Horvat	10.—
Ludvik Gornik	10.—
Albin Kopač	10.—
Jože Košir	10.—
Milan Pate	10.—
Anton Podlesnik	10.—
Ivan Rihar	10.—
Jernej Rihar	10.—
Jože Rihar	10.—
Dušan Stojakovič	10.—
Avzug Vidmar	10.—

Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo!

Uprava ČIC

SKLEPI 3. REDNE SEJE ZČDS DNE 23. I. 1974

1. Prijave za udeležbo na tečajih za mikroskopiiranje dne 1. in 2. ter 8. in 9. februarja 1974 naj se upoštevajo po vrstnem redu prijave.
2. Sestanek prevaževalcev bo 16. marca 1974 ob 9. uri v dvorani Krajevne skupnosti Kolodvor, Ulica M. Pijade 22, dvorišče, levo.
3. Društva naj skupno z družinami ugotove imena dosedanjih odlikovancev njihovega območja z navedbo datuma in vrste odlikovanja z redom A. Janše I. in II. stopnje. Delegati društev naj seznane prinesejo na sejo UO Zveze, dne 24. 3. 1974, tisti pa, ki se seje ne bi mogli udeležiti, naj seznam pošljejo do navedenega dne po pošti.
4. Odobri se publicistična dejavnost Zveze.
5. Seja UO Zveze bo 24. marca 1974.
6. Redni letni občni zbor Zveze bo 14. aprila 1974 na Brdu pri Lukovici.

OBJAVA

Čebelarstvo društvo Tržič je na občnem zboru, dne 13. januarja 1974 sprejelo te sklepe glede prevoza čebel na območje tržiške občine:

1. Kdor namerava pripeljati čebele na območje občine Tržič, se mora pred prevozom javiti vodstvu čebelarskega društva Tržič.
2. Po odobritvi stojišča mora prevaževalec predložiti v zahtevanem roku potrdilo pristojnega veterinarskega inšpektorja o zdravstvenem stanju njegovih čebelnih družin. Šele potem lahko pripelje čebele na pašo na območje tržiške občine.
3. Kdor bi se ne ravnal po gornjih navodilih, bo prijavljen veterinarskemu inšpektorju občine Tržič v nadaljni postopek.

Čebelarstvo društvo Tržič

VABILO

Čebelarstvo društvo Dolomiti iz Polhovega Gradca vabi čebelarstva, družine in posamezne čebelarje ter ljubitelje čebel na zanimivi čebelarski predavanji, ki bosta:

3. marca 1974: dr. Nežka Snoj — Bolezni čebel

17. marca 1974: Ciril Jalen — Vzreja matic

Predavanji bosta zanimivi in opremljeni s številnimi barvnimi diapozitivi, zato vas vabimo, da si ju ogledate v čim večjem številu s svojimi prijatelji in znanci.

Predavanji bosta v dvorani Zadrúžnega doma v Polhovem Gradcu. Začetek ob 9. uri zjutraj.

ČEBELARSKA DRUŽINA V ŠMARJETI

V nedeljo, 27. januarja 1974, smo čebelarji ČD ŠMARJETA imeli letni občni zbor v Šmarjeških Toplicah. Iz poročila tov. predsednika je razvidno, da smo bili v letu 1973 zelo delavni. Organizirali smo razna strokovna predavanja, se udeležili čebelarskih praznov in ogledali čebelarski muzej v Radovljici.

Za ves uspešni in skrbno pripravljeni program naj se toplo zahvalim tov. tajniku Jožetu Zoranu, predvsem pa predsedniku Lojzetu Gorencu. Vedno znata vskladiti vse želje in prošnje naših članov. Naša družina šteje preko 30 članov, od tega samo dva

nista naročena na »Slovenskega čebelarja«. Naj povem še to, da je član naše družine tudi narodni heroj tov. Vinko Robek iz Dobruške vasi. On nam je povedal, da se naši gospodarstveniki premalo zavedajo, kako velike koristi jim nudi čebelarstvo, že zaradi oplojevanja rastlin. Vendar niso čebelarji dovolj družbeno ovrednoteni.

Po končani seji je beseda stekla o naših ljubljencih, ki so 19. in 20. januarja že izkoristile tople sončni dan. Prinesle so v panj prvi pelod.

Član čebelarske družine Šmarjeta
Stane Hiti

ČEBELARJI SELNICE OB DRAVI SO PRAZNOVALI 50. OBLETNICO

V letu 1973, to je v letu jubilejev čebelarstva pri nas, je tudi čebelarska družina Selnica ob Dravi praznovala 50. obletnico svojega delovanja.

19. avgusta so po vzgledu svojih ljubljensk — čebelic — izkoristili sončni dan domala vsi čebelarji iz Selnice ter bližnje okolice. Ta dan ni privabil samo čebelarje, ampak tudi domačine — prijatelje čebelarstva, kateri so se zbrali ob vznožju Kozjaka na zemljišču posestnika in čebelarja Ivana Dobaja. Zbrali so se, da počaste 50. obletnico obstoja čebelarske družine Selnica ob Dravi, ter da dolgotrajno in naporno delo kronajo z razvitjem družinskega prapora ter izročijo svojemu namenu novopostavljeni družinski čebelnjak.

Pokroviteljstvo nad izvedbo proslave je prevzela Kmetijska zadruga Selnica ob Dravi, ki je v nasprotju z organizacijami te dejavnosti v okolici spoznala koristi čebelic in zato tesno sodeluje s čebelarsko družino na tem območju.

Predsednik družine, Franc Lavrenčič, je v svojem govoru orisal delo in razvoj družine v tem obdobju. Predvsem je vredno omeniti, da je bil pobudnik za ustanovitev družine Štefan Požauko — sedaj že pokojni, ter Marko Burja, ki pa je še danes aktiven čebelar ter zvest sodelavec in član upravnega odbora družine.

V svojem govoru se je zahvalil vsem darovalcem zlatih in srebrnih žebličkov, katerih je bilo čez 100, darovalcem spominskih trakov ter darovalcem dotacij za izgradnjo družinskega čebelnja-

ka. Posebno se je zahvalil profesorju Ivanu Koresu, kateri je v imenu selniškega župnijskega urada podaril družini za nedoločen čas potrebni del zemljišča, katerega so čebelarji uredili ter nanj postavili družinski čebelnjak. Pri tem delu so največ doprinesli ter žrt-

Družinski čebelnjak

vovali veliko svojega prostega časa Jurček Lep, Janko Zakušek, Slavko Kraner ter Anton Vrčko.

Tajnik Zveze čebelarskih društev Slovenije, Boris Modrijan, je v svojem govoru orisal delo in zasluge na svoji življenjski poti našega velikega sina Antona Janše.

Prapor je razvil predstavnik pokrovitelja proslave, direktor kmetijske zadruge Selnica ob Dravi tov. Stefan Novak, ter ga izročil predsedniku Francu Lavrenčiču s poudarkom, da bi ponosno plapolal med ostalimi čebelarskimi prapori.

Kot prvi je pripel spominski trak Boris Modrijan, tajnik Zveze čebelarskih društev Slovenije. Za tem so trakove pripeli še: za čebelarsko društvo Maribor predsednik društva Ivan Hribar, za Kmetijsko zadrugo Selnica ob Dravi predstavnik zadruga Franc Lep, za Krajevno skupnost Selnica ob Dravi predsednik Ivan Majster, za Lovsko družino Selnica ob Dravi predstavnik Franc Ozanič, lastne trakove pa: predsednik družine Franc Lavrenčič, Slavko Kraner, Mirko Vute in Grušovnik, nakar je predsednik družine izročil prapor s trakovi zastavonoši.

Prapor je ponosno zaplapolal

Ob tej priliki je predsednik čebelar-skega društva Maribor Ivan Hribar izročil predsedniku družine Francu Lavrenčiču odlikovanje Antona Janše II. stopnje, katero je podelil družini za njeno nesebično delo pri dvigu čebelarstva.

Zaslужni čebelarji pa so dobili priznanja in odlikovanja od ČD Maribor in ČD Selnica ob Dravi. Red A. Janše II. stopnje so prejeli predsednik družine

Franc Lavrenčič, Slavko Kraner in Alojz Onič. Red A. Janše III. stopnje pa sta prejela Jurček Lep in Anton Dajčman.

Pestrost programa je dala proslavi šolska mladina Selnica ob Dravi, ansambel Dravski potepuhi pa je po svečanem delu poskrbel za veselo razpoloženje.

Tajnik ČD Selnica ob Dravi
Franc Šlauer

ČEBELARSKA DRUŽINA CELJE JE POLAGALA OBRAČUN

Čebelarška družina Celje je imela dne 20. januarja 1974 svoj redni letni občni zbor, kjer je pregledala delo izvršnega odbora v preteklem letu. Iz poročil je bilo razvidno, da je bilo delo obsežno in uspešno.

Povedati je treba, da ima čebelarška družina Celje svoj lasten, zidani čebelnjak z 25 naseljenimi AŽ panji in 2 nakladna panja, da ima stanovanjsko hišo in nekaj zemljišča, kjer so razmeščeni hramčki za vzrejo matic. Materjalno osnovo za nabavo teh sredstev je dal čebelarski učitelj, pokojni župnik Peternel Henrik, ki je pred več kot 20 leti daroval čebelarski družini z oporoko del svojega premoženja. V spomin na darovalca je na čebelnjaku vzdana spominska plošča in poleg nje napisan verz darovalca:

Ne polja, travniki ne njive ne rodile bi
sadu,
če njih cvetja ne bi oprasile čebele pri
nabiranju medu.

V čebelnjaku je poleg prostora za čebele še poseben prostor za predavanja. Tu se poleg čebelarjev večkrat zberejo tudi mladinci, ki se zanimajo za čebelarstvo. Saj jih želi družina pritegniti na ta način v svoj krog.

V družini Celje je včlanjeno 85 čebelarjev, ki imajo skupno ca. 1200 panjev čebel, pretežno AŽ. V svoji sredi imajo tudi več izkušenih čebelarjev, od katerih nekateri predavajo o čebelarstvu pri čebelarskih družinah društva Celje.

Na zboru so člani ugotavljali, da jim strokovno znanje ne bo nič pomagalo, če se ne bodo resno lotili zdravljenja čebeljih

bolezni, ki se vedno bolj širijo in so nam vedno bližje. V letu 1973 je povzročila nosema veliko škode. V sosednji občini je bila ugotovljena in tudi zdravljena pršica. Na območju celjske čebelarške družine sta bili ugotovljeni 2 žarišči hude gnilobe. Čeprav po nalogu veterinarske inšpekcije uničeni okuženi panji in njih vsebina, so čebelarji kljub temu v skrbeh, če le ni ostalo še kje kaj okuženega, kar bi povzročilo nadaljne okužbe čebel.

Da se ugotovi stanje, so vsi navzoči soglasno sklenili ukrepati, da se na vsem območju občine Celje obvezno pregleda vsa čebelarstva, tako članov kot nečlanov. Obvezali so se tudi, da krijejo del stroškov iz lastnih sredstev. Veterinarsko inšpekcijo občine pa nameravajo zaprositi, da sodeluje pri tej akciji, izda odločbo o obveznem pregledu vseh čebelnih družin in zaprositi, da prispeva tudi del stroškov pregleda. To akcijo naj bi čebelarski pregledniki opravili v marcu in aprilu 1974 in to na območju vse občine, to je na območju čebelarskih družin Celje, Dobrna in Vojnik, ki so sprejele enake sklepe.

Nato je bil izvoljen novi odbor na čelu s tov. Ivanom Fegešem kot predsednikom. Pred zaključkom zbora pa je predsednik čebelarškega društva Celje podelil najzaslužnejšim članom odlikovanja za njihovo dolgoletno, požrtvovalno in uspešno delo na področju čebelarstva in to: tov. Ivanu Fegešu red A. Janše I. stopnje, to je najvišje odlikovanje, ki mu ga je podelila Zveza čebelarskih društev, tov. Martinu Rebovu red A. Janše II. stopnje in tov. Janezu Vovku red A. Janše III. stopnje. Zadnja dva je podelilo Celjsko čebelarsko društvo.

Š. J.

POSNEMANJA VREDEN PRIMER

Čebelarska družina Vojnik sodi med zelo delovne družine na območju celjskega čebelarskega društva, je med drugim dejal delegat društva tov. Jože ŠLANDER na rednem letnem občnem zboru čebelarske družine Vojnik, dne 6. I. 1974 v Vojniku. Kot drugod, so čebelarji te družine poslušali na občnem zboru izčrpno poročilo upravnega odbora o delu odbora, prirejanja predavanj in izletov, o delovanju šolskih krožkov itd., hkrati pa tudi sprejeli načrt dela za prihodnje leto.

Ko so bili čebelarji zbrani pri čebelnjaku tov. Ivana Zorka v Vizorah in poslušali predavanje našega najstarejšega člana jubilaranta Jake KRESNIKA, so sprožili tudi akcijo za podporo ČIC. Že na občnem zboru v preteklem letu smo soglašali, da bomo po svojih močeh dali svoj doprinos, vendar smo hoteli videti, če stavba »rašte«. Iz poročil v glasilu, pa tudi na kraju samem, smo se prepričali, da so se dolgotrajne sanje tisočev čebelarjev o postavitvi Janševega doma uresničile. Na tem sestanku smo se dogovorili in obvezali, da bo vsakdo na občnem zboru vplačal obljubljen delež. Naj povem, da naš član Ivan Zorko, ki živi na kmetiji svojih staršev v Vizorah, vzorno čebelari in poleg svojih čebel opravlja in skrbi za naše družinske čebele. Zorkovi pa so nas vedno veseli in ponosni, če se čebelarji zberemo pri njihovi domačiji na prijetnem hribčku in po končanem predavanju pokramljamo ob pripravljene domače zakuske. Ker nismo navajeni ostati dolžni, smo tudi tokrat vprašali za račun, kar so pa odklonili. Zbrali smo prispevek, da se vsaj malo oddolžimo njihovi gostoljubnosti. »Ne«, je rekla mati Ivana Zorka, »to kar mislite dati nam, darujem za ČIC. Vesela sem, da je sin postal čebelar, pa tudi ostali ljubimo čebele.« Taka plemenita gesta nas je vse prevzela in začutili smo,

da imamo v naših vrstah ljudi, ki živijo z organizacijami, ki vedo, kaj pomeni izobrazba čebelarja, pa tudi, kaj pomenijo čebele, ki obletavajo sadno drevje in zagotavljajo kmetu boljši pridelek. »Posnemanja vreden primer« sem si na tistem zboru, pa tudi drugi čebelarji so v tem hipu spoznali plemenito dejanje ljudi, ki si v potu svojega obraza služijo svoj kruhek s trdim delom na kmetiji in se odrekajo marsičemu.

Težišče razprave na občnem zboru je bilo vprašanje zdravstvenega stanja čebel. Od vseh 28 članov na občnem zboru ni bilo nikogar, ki bi bil malodušen do sprožene akcije, da bomo letos sistematično, in če to ne bi uspelo še v prihodnjem letu po naših preglednikih opravili temeljit pregled vseh panjev na našem območju, tudi tistih »zakotnih«, ki niso člani. Le-ti so največkrat zaradi svojega neznanja v čebelarstvu in zaprtosti vase povzročitelji nadvse nevarne čebelje kuge. Sklenili smo to akcijo dosledno izvesti ob pomoči veterinarske službe in naših požrtvovalnih članov ob dejstvu, da je ta nevarna bolezen bila odkrita na območju mejne družine.

Z izpolnitvijo te naloge, v katere uspešnost ne dvomimo, pa bomo vzporedno s tem pritegnili tudi ostale čebelarje v naše vrste in popestrili delo krožkov. Poleg sedanjega aktivnega delovanja dveh krožkov pri osemletki na Hudinji in v Vojniku, za kar gre nedvomno zasluga in priznanje našemu članu tov. Kolencu, bomo obnovili krožek na šoli v Strmecu, za kar je navzoči šolski upravitelj in naš član tov. Pešak pokazal veliko razumevanje. Naše delo bo lahko bogata dediščina potomcem, če bomo tudi na področju pomlajevanja članstva opravili svoje poslanstvo in pritegnili v čebelarske vrste naše najmlajše!

Ladislav Čmer

ŽELIM SI DOPISOVATI

Zelim dopisovati s prijatelji čebelarji v češkem, slovaškem ali ruskem jeziku. Jirí Hanuš, Sedláková 24, 795 01 Rymařov, Czechoslovakia.

VESELO SREČANJE KOPRSKIH ČEBELARJEV

V nedeljo, dne 30. decembra 1973. leta, so pri »Andjelu« blizu Tomosa v Kopru imeli čebelarji koprsko občino prvo veselo srečanje. Proslave so se med drugimi udeležili tudi predsednik Občinske skupščine Koper tov. Kocjan, referent za kmetijstvo občinske skupščine inž. Marušič in čebelarji iz sosedne Italije. Prireditelj je potekala v prijetnem in veselim vzdušju.

Pozdravni govor je imel predsednik čebelarskega društva tov. Anton Sedmak. Po njegovem govoru je povzel besedo predsednik tov. Kocjan, ki je z izbranimi besedami povedal čebelarjem, da bi želeli videti razen delavcev in izobražencev v njihovi sredini tudi mladi rod, ki bo začelo delo starih čebelarjev nadaljeval in lahko z novim zagonom delal za dvig čebelarstva, katero bi naj poleg rekreacije predstavljalo tudi pridobitveno kmetijsko panogo. Po govoru tov. Kocjana je recitirala mladinka, hčerka blagajnika čebelarskega društva »Pesem o čebeli«. Po recitaciji je bila večerja in prosta zabava pozno v noč. Čebelarji so plesali s svojimi soprogi, ki jih tu v svojem žargonu imenujejo »matice«!

Čebelarji koprškega področja so sklenili, da bodo že letos organizirali na eni od osnovnih šol v zaledju (verjetno v Gračiču) mladinski čebelarski krožek, ki ga bo vodil starejši izkušen čebelar. V ta namen bodo kupili primeren paviljonček, v katerega bodo tečajnikom postavili štiri panje čebel. Dalje ugotavljajo, da gospodarijo dobro, gmotna sredstva s katerimi razpolagajo bodo namenili za napredek čebelarstva. Boli pa jih, da se še dogaja, da posamezni sadjarji škropijo sadno drevje v času cvetenja, kar je pravzaprav škodljivo za sadje in pri tem zastrupljajo čebele, ki so že tako ogrožene v naši dobi kemizacije kmetijstva. Čebela je zaščitena, zato se sadno drevje lahko škropi le pred in po cvetenju. Kdor škropi v času cvetenja, je dolžan poravnati oškodovanemu čebelarju

vso škodo, razen tega se kazensko preganja; zato čebelarji menijo, da je možno prepričati vsakega o škodljivosti in nehumanosti takega početja s primernim lepakom poleg že obstoječih opozoril in zakona. V primeru, da to ne bo zaleгло, bodo čebelarji primorani iskati zaščito pri oblasti, kar pa bo prav gotovo boleče za sadjarje in čebelarje.

Povedali so še, da bodo še to zimo imeli razpravne večere in posebno čebelarsko predavanje na sestanku vseh čebelarjev, ki bo 27. januarja letos. Tako se bodo izobraževali in v prihodnje ni strahu, da ne bi dobro čebelarili. Skrbí jih tudi prodaja medu. Naravni med, ki ima vse zdravilne sestavine neokrnjene, se lahko dobi pri čebelarju.

Človek je oskrnil naravo z industrijskimi odpadki, škropivi in vsemogočimi zastrupitvami svojega okolja kjer prebiva. Nedotaknjenega sveta skoraj ni več. Ravnotežje v naravi je že porušeno. Pikapolonci in čmrljci, ki so opráševali in oplojevali cvetje ni več. Cvetje v naravi lahko oprášujejo ter oplajajo le še čebele. Ugotovljeno je, da imajo sadjarji, gozdarji, kmetijci, lovci, živinorejci itdn. od čebele dvajsetkrat več koristi kakor čebelar sam. Če ne bi čebela oplojevala gozdnih in poljskih sadežev ter vseh trav v naravi, tudi ptice in divjad ne bi imela kaj jesti in vsi pridelki, kakor tudi rast gozdov, bi bili manjši; zato kličejo čebelarji vsega sveta s svetovno organizacijo čebelarjev Apimondio na čelu, pomagajte nam vsi zemljani ohraniti čebelo, ker ona je v določenem smislu rešiteljica narave, v tem trenutku našega življenja. Človeštvu že danes primanjkuje hrane, čebela pa povečuje pridelke večini kultur v naravi ter vsem kmetijskim pridobitvenim panogam — daje tudi med, matični mleček in druge zdravilne artikle. Ona napravi človeka pridnega in humanega.

Ivan Kranjc

ČEBELARSKO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO

Poslovalnica Ravne na Koroškem, Čečevje 70, 62390 Ravne na Koroškem, ima od 1. februarja 1974 dalje na zalogi zelo kvalitetne čebelarske tehnične za posluževanje. Dobava tudi po povzetju.

ANTON HOJNIK

V pozni jeseni, ko so že njegove čebelice sanjale o prihodnji pomladi, je 13. novembra 1973 za vedno zatisnil oči naš dragi, dolgoletni član družine in večletni član odbora. Zelo nas je prizadela vest o njegovi smrti, saj je bil zgleden in dober tovariš kot delavec, kmet in čebelar. Čebelaril je že od rane mladosti.

Rodil se je 9. julija 1900 na lepem štajerskem Pohorju in ni čudno, da je kot izrazit ljubitelj narave začutil tudi potrebo po tako zdravi rekreaciji, kot so mu jo dajale njegove ljubljene do njegove smrti. Bil je zelo gostoljuben in se je rad udeleževal vseh čebelarskih prireditev in izletov ter bil ob vsaki priliki predvsem mladim čebelarjem odličen svetovalec in pomočnik. Za to svoje prizadevanje je prejel tudi odlikovanje za zasluge v čebelarstvu red Antona Janše 3. stopnje, ki mu je poleg vsega še krasilo njegovo zadnjo obleko.

Čebelarji smo ga spodobno in s solzami v očeh spremljali na njegovi zadnji poti k večnemu počitku pod zeleno Pohorje v Framu. Radi se ga bomo spominjali in ga imeli za vzgled poznim rodovom.

Čebelarska družina
Rače

IVAN KURNIK

Zalostna vest je prizadela lovrenške čebelarje ob izgubi njihovega vestnega člana. Ivan je umrl v času cvetenja kostanja, zadet od srčne kapi, star komaj 64 let.

Ko se je preselil pod zeleno Pohorje, mu je bistra Radoljna še pomagala Marlesovo žago. Na žagi je bil zaposlen kot žagovodja do upokojitve.

V prostem času je pridno čebelaril, posebno je razširil svoje ljubljene, ko je užival svojo zaslužen pokojnino. Veliko je tudi društveno sodeloval v čebelarski družini Lovrenc in več let bil delaven predsednik družine. Za svoje dolgoletno čebelarjenje in društveno delo je sprejel odlikovanje Antona Janša III. stopnje.

Lovrenški čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu!

Čebelarska družina
Lovrenc na Pohorju

IGNAC KLEMENČIČ

Dne 4. I. 1974 smo spremili našega 69 letnega čebelarja Ignaca Klemenčiča k zadnjemu počitku.

Ze mlad deček je pomagal očetu pri čebelarjenju; tako je vzljubil čebele in se z njimi ukvarjal do tega nenadnega slovesa.

Izbrana družica ga je pripeljala iz Primskovega v naš kraj. S seboj je pripeljal tudi čebele. Tu je čebelaril zelo prizadevno in uspešno. Tudi njemu je vojna onemogočila čebelariti. Z ostankom čebel se je ponovno lotil čebelarjenja.

Leta 1936 je pomagal ustanoviti našo čebelarsko podružnico v Stični. Bil je njen ustanovni član. V odboru je bil ves čas. Ves čas je bil tudi delegat za društveni občen izbor.

Ker je bil res požrtvovalen član naše družine in vreden do sočebelarjev in je imel veliko zaslug pri napredku čebelarstva in naše družine, je dobil odlikovanje A. JANŠE III. stopnje že med prvimi odlikovanci.

Na njegovi zadnji poti ga je spremljal naš prapor in venec. Tudi nosili so ga čebelarji, ker so s tem hoteli pokazati, kako priljubljen je bil.

Ob odprtem grobu se je od njega poslovil čebelar, ki je končal svoj govor: Naj ti bo zemeljska odeja lahka kot satje in sen v njej sladek kot med.

Čebelarska družina
Stična

FRANC STANOVNIK

Tiho se je poslovil in nas za vedno zapustil najstarejši čebelar in dolgoletni blagajnik čebelarke družine Kamnica-Bresternica, tov. Franc Stanovnik, rojen 31. III. 1905, stanujoč v Kamnici, Kamniška graba št. 11 pri Mariboru, upokojenec. Čebelaril je z 11 AŽ panji. Maja leta 1973 je po hudi in mučni bolezni umrl. Družina Kamnica je s tem izgubila dobrega čebelarja; vedno je pomagal drugim čebelarjem in bil zvest član družine.

Ohranili ga bomo v lepem spominu in naj mu bo zemlja lahka.

Čebelarška družina
Kamnica-Bresternica

FERDO JAVERNIK

Kakor skromno si živel, tako skromno, tiho in brez slovesa si odšel od nas. Za tvojo smrt smo čebelarji zvedeli pozneje, ko si bil že pokopan. Zato te nismo mogli spremljati na zadnji poti, niti ti v slovo ob grobu izreči skromnih besedi iskrene priznanja za tvoje delo.

Rodil si se 16. maja 1914. leta v Kovača vasi in kot mlad fant pomagal očetu pri čebelarjenju. Po očetovi smrti si pa ti prevzel čebele in jih negoval do svoje smrti. Od 1945. leta dalje si bil član družine, ji z verno pomagal ter se tudi redno udeleževal vseh sestankov. Šele pred kratkim si bil kot

tesar invalidsko upokojen in zahrbtna bolezen te je dne 5. oktobra 1973 do kraja zlomila in legel si v prerani grob. Čebelice so ostale brez gospodarja, mi čebelarji pa brez dobrega tovariša.

Za vse delo, ki si ga storil v korist čebelarstva, ti prav lepa hvala, tvojim sestram in bratom pa iskreno sožalje.

Čebelarška družina
Slovenska Bistrica

JOŽE OSRAJNIK

V času, ko razmišljamo o uspehih našega dela v preteklem letu in kujemo načrte za prihodnje leto, je za vedno zapustil našo organizacijo tov. Jože Osrajnik, po poklicu električar, ki je imel svoj dom v Vuhredu.

V najlepših letih, ko si nameraval še marsikaj storiti v dobro svojih najdražjih, te je nesrečno naključje pri opravljanju zahtevnega in nevarnega poklica za vedno odtrgalo tudi nam vsem, ki smo skupaj s tabo delili veselje in razočaranja, kar nam je pač kdaj prineslo naše življenje v svetu čebel. Čebelarška organizacija je izgubila s tabo zvestega člana, ki ga nobena nevšečnost ni pripravila do tega, da bi se članstvu izneveril. Zato je bilo toliko bolj boleče slovo, ko smo v drugem dnevu novega leta stali ob tvojem prerano odprtem grobu.

V spominu nam boš ostal kot človek, ki je imel pošten in razumevajoč odnos do svoje okolice in čebelarke organizacije.

Čebelarška družina
Radlje ob Dravi